

Megemlékezés
a 25 éve
elhunyt
tudósról
(3. oldalon)

Készítetek nekem szentélyt! (Törumá)

Mostanság, amikor felröppennek hírek, nem akárhonnán: Izraelel, arról, hogy fel akarják építeni a Szentélyt... hát, nem tudom, ez bulvár-fogás-e vagy komoly szándék. Én az elsőre tippelnék, bár nem ez lenne az első törái parancs, ami nem csak az akkori embereknek szól...

De térjünk rá a hetiszakasban (február 20.) olvasható szentélyépítés leírására. **Vóaszu li mikdás vösáchánti bötochám** – készítsetek nekem szentélyt, hogy benne lakozhassak!

Bölcséink és magyarzóink hozzátesszik: nem csak „benne”, hanem közöttetek is. Szép a hozzáfűződő további kommentár is, amely arról szól, hogy minden zsidó hajlék, ahol mózuza van, ahol meggyűjtják az ünnepi gyertyákat, betartják a rituális szabályokat, a Tóra törvényei szerint éleik – az szentély (mikdás móát).

Ezt jelképes cselekedetekkel is alátámasztják, amikor a bencsolás (asz-tali ima, az elnevezés a latin bene dicere kifejezésből származik) előtt eltávolítják a késeket az asztról, jelezve, hogy nem szándékoznak „áldozatot bemutatni”, pláne sábbátkor, akárhogy is szentély a családi hajlék.

De miképpen akarják egyesek felépíteni az „igazi” Szentélyt? Hát például Törumá szidrája alapján. Arany, arany – csak mennyiség kérdése. Ezen kívül is igen részletes leírást kapunk a Templom berendezéséről, díszítőelemeiről. De ez még hagyján. A méretek is pontosan meg vannak határozva.

Persze – ha tanulságot akarunk levonni a szidrából – nem ez a fontos, ez legfeljebb érdekes. A lényeg: tegyünk meg mindent, ismétlem, mindent azért, hogy hajlékunk kicsiny szentély lehessen.

Ráv

Auschwitz felszabadulására emlékeztek a Játékszínben

2010. január 27-e. Az auschwitz-birkenauai haláltábor felszabadulásának 65. évfordulója. Néhány éve ezt a dátumot az ENSZ Nemzetközi Holokauszt Emléknappak nyilvántartotta.

A Terez körüti Játékszínben telt határozó emlékező eseményre – melynek megrendezéséért köszönet illeti az Élet Menete Alapítvány vezetőit és tagjait – a nemzetközinek mondható protokollvendégeken kívül számos túlélő, a zsidó oktatási intézmények tanárai, diákjai jöttek el.

A program díszvendége kétségkívül Avigdor Liberman, Izrael Állam miniszterelnök-helyettese, külügyminiszter volt. Megjelent az ENSZ regionális képviselője, Gottfried Körner, a diplomáciai testületek magas rangú képviselői, mint Aliza Bin-Noun (Izrael Állam), Eleni Tsakopoulos Kounalakis (Amerikai Egyesült Államok) nagykövete és Michal Andrukonis, a Lengyel Köztársaság tanácsosa.

Ott volt Varga Zoltán önkormányzati miniszter, Várkonyi Julianna, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium kabinetfőnöke és Gulyás Kálmán szakállamtitkár, Horváth Csaba kormánybiztos, Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke, valamint az Élet Menete Alapítvány kuratóriumának, felügyelőbizottságának tagjai közül Hegedűs D. Géza és Kézdy György színművészek, a Hit Gyülekezete részéről Mészáros István és Sugár András.

A színpad előterében gyertyák, a háttérben vetített képen hajnali fényben látható szögesdrót kerítés, őrtorony... s a zord, 65 éve be nem hegedő sebeket felszaggató, torokkaparó, szemüveget bepárasító, rettetes emlékeket felidéző díszletet fekete drapéria tette még hangsúlyosabbá.

Gordon Gábor, az Élet Menete Alapítvány elnöke üdvözlő szavai után felolvasta az ENSZ főtítkáranak e napra íródott nyilatkozatát, melyben elhangzott, hogy a túlélők nem maradnak örökké közöttünk, ám annak öröksége, hogy túléltek a holokausztot, fenn kell, hogy maradjon. Történetüket meg kell őriznünk emlékhelyekkel, felvilágosításokkal és főként arra irányuló erőfeszítésekkel, hogy elejét vegyük a népiatásnak és egyéb súlyos bűncselekményeknek. Az ENSZ mély elkötelezettséget érez e feladatok iránt.

Avigdor Liberman beszédében emlékezett az emberiség legnagyobb népirtására, hozzátéve, hogy hatvanöt évvel utána sem lehet pusztán a történelem egy részeként említeni, ugyanis vannak azok is olyanok, akik arra esküdtek fel, hogy a zsidóságot eltörlőljék a föld színéről.

Liberman elmondta: a magyarországi zsidó közösséget különlegesnek tartja több szempontból, mint például a két évtizede elsőként újra felvett diplomáciai kapcsolatok terén, de örömet fejezte ki amiatt is, hogy hazánk baráti kapcsolatban áll

Izraellel, és vitás kérdésekben Izrael mellett foglal állást.

A miniszterelnök-helyettes szót a Magyarországon tapasztalható gyűlöletbeszédről, a modern kori antiszemitizmusról, a holokauszt tagadásáról. Ezzel kapcsolatosan kifejezte reményét és igényét: a magyar parlament mielőbb hozzon törvényt a megfelelő büntethetőségre.

Liberman előadásának második szakaszában Izrael Állam és Irán viszonyáról szólt, majd áttekintést adott arról, kik és milyen célból fenyegetik, támadják az országot.

Végül, visszatérve a holokauszt borzalmaira, arra kérte hallgatóit, ne felejtessenek és ne bocsássanak meg.

Varga Zoltán kifejtette: a túlélők élő tanúságtevők, fontos üzenetet hordoznak számunkra is. Azt üzenik a világnak, hogy a zsarnokság nem diadalmaskodhat, mert a diktatúrák sorsa múlandó, de az emberek szabadságvágya örök.

Egyebek mellett hangsúlyozta: „A holokauszt nemcsak a világtörténelemnek, de a magyar történelemnek is szegényfoltja, mellyel több mint hat évtized múltán is szembe kell tudnunk nézni. Ám ez a nap elsősorban megígicsak a főhajtásról szól! A holokauszt emléknapiján sem feledkezhetünk meg azokról a honfitársainkról, akik a véskorszakban életüket kockáztatták, hogy üldözötteket mentsenek. Az Önkormányzati Minisztériumban immár hagyomány, hogy a megmentőket a Magyar Állam

névében helytállásukért elismerésben, Bátorság Érdemjelben részesítjük, tisztelegve a Világ Igazainak személyes bátorsága előtt. Az érdemjel kifejezésre juttatja nagybecsülésünket azok iránt, akik másokat mentettek. Az izraeli Jad Vasem intézet jóvoltából nevüket immár táblára is felvessik. Valójában ércnél maradandóbb emléket ők állítottak maguknak: bátor cselekedetükkel! Mi, az utókor képviselői, hálásak vagyunk nekik, de magunknak is tartozunk azzal, hogy kitörölhetetlenül emlékeztünkbe vessük nemes példájukat.”

Ezt követően Radnóti Miklós: Sem emlék, sem varázslat című versét Balázsovits Lajos szavalta el, majd ifj. Boros Lajos hegedű- és Neumark Zoltán zongoraművészek közreműködése mellett a hatmillió áldozat emlékére sor került a gyertyák meggyújtására, ennek végzetével Verő Tamás rabbi mondotta el a Kádís imát.

A lángokat Avigdor Liberman, Gottfried Körner és Varga Zoltán, Eleni Tsakopoulos Kounalakis és Michal Andrukonis, Feldmájer Péter, Sándor Lászlóné és Forgács János, valamint Bandi Ágnes és Szénási Ferenc lobbantották fel.

Az emlékezés záróeseménye Fonyó Gergely dokumentumfilmjének bemutatása volt, „Élő történelem – Domonkos Miksa” címmel.

Másnap a Mazsihisz vezetői díszében fogadták Avigdor Libermant. GálJuli

A Domonkos-film margójára – A gettó rabbija a gettó életéről

Kálmán Ödön feljegyzéseiből

Sok megrázó élményt őrzök az első világháborúban teljesített tábóri lelkészi időkből, de mindazok eltörpülnek a gettónapok kitörölhetetlen emlékei, „gettópapi” működésem nyomásai mellett. A vallási nisznak, a rabbi megfigyeléseinek szempontjából vizsgálva a kétféle életrombolást, a háborút és a gettót, minden kétségen felül megállapítható, hogy a válságos pillanatokban vagy azok viszonylagos átmeneti szünetében feltörnek a zsidó lélek sokrétegű mélyéből az istenkeresés, Isten felé vágyódás külső megnyilatkozásai.

A földalatti imádkozás, tóraolvasás, talmudtanulás egészen a maranos időkre emlékeztet bennünket. A valóságot közelítem az összehasonlítással, mert míg mi az óvóhelyen imádkoztunk, a zsidó múltrol beszélünk, a szomszéd udvarban a zsidó templom tágas előterében „kivételezettség” ígértetésekkel avagy „menetszázadba beosztás” fenyegetésekkel munkaszolgálatosok térítgetése folyt. Rendszeresen bejárt oda térítő pap, magam is láttam vallási jelvényeket a falra felszegezve. A té-

ritések eredményét nem ismerem, azt azonban gyakorta láttam, hogy amint beesteledett, a szomszéd udvarból a pinceablakon át egyenként szökdöstek be az egész nap agyonhajszolt munkaszolgálatosok, hallgatói vallásos előadásaimat.

A gettó bezárását követő napon (december 4.) már korán reggel munkában találtam a Síp utcai székházban néhány régebbi ismerősömet (Stöckler Lajost, Szegő Miksát, dr. Földes Istvánt, Domonkos Miksát), s velük együtt új arcokat is. Körülöttük száz meg száz kétségbeesett arc. Lenyűgöző hatással volt reám a sokirányú munkát szervezők higgadt, céltudatos, magukban bízó helytállása s mindenre kiterjedő figyelme. Hivatalokat kellett felállítani. A sok tízezernyi hajléktalannak lakáshivatalt; az egymástól elszakított családtagok számára információs irodát; a betegen behurcoltak számára kórházakat; népkonyhákat szervezni; a gettó közbiztonsága érdekében rendőrséget felállítani, a járványok megelőzése érdekében a nagyszámú halott elszállításáról gondoskodni...

Ebben az emberforgatagban éppen arról töprengtem, hogy milyen munkát vállaljon a rabbi, amikor egyszerre – mintha gondolataim kitalálták volna – munkájukat egy-egy helyettesre bízva, dr. Szegő Miklós és

Domonkos „százados” úr külön tanácskozásra invitáltak a gettó vallásos életének azonnali megszervezésére. Mint mondták: ami szemünk előtt itt kialakul, csak a testiekkel foglalkozik, de a lelkek megmentése elmarad, összeomlik minden! Hozzáfogtunk a gettó vallási életének megszervezéséhez. Ha én most leírnám, hogy már az első megbeszélésünkön milyen részletes tervet készítettünk az istentisztelet megújítása, a templomok kitakarítása, a gyermekek hitoktatása, a napközi otthonok ellátása, a sebtében felállított kórházak lelki gondozása, a halottak kegyeletos, rítus szerinti eltemetése és még számos vallási ügyekben, egészen valószínűtlennek látszanék.

Feladhatatlan számomra már az első szombat délelőtti Rumbach utcai templomi istentisztelet. (Hétköznap reggel és este alig szállingózott tíz ember az imához. Nem csodálkoztunk. Összefogdosták „munkára” a járőrelőket a portyázó nyilasok, és a légi támadások is mind sürűbben ismétlődtek. Az újra megkezdett istentisztelet hírére péntek estén már vagy 70–80-an voltak a templomban, szombat délelőtt pedig már több mint kétszázan merészkedtünk az imádkozáshoz.) Ott volt boldog em-

(Folytatás a 3. oldalon)

Tu bisvát széder a Wesselényiben

A Maszoret Avot aprónépe, az óvodások és az alsó tagozatosok vidám, kedves tu bisvát széderen vehettek részt idén. A szépen megterített asztalok mellett Eti Zurovsky, Mirjam Jakal és De Coll Barbara izraeli vallás- és hébertanárok vezetésével, együtt vagy egymásra lícitálva énekeltek a két tagozat gyermekei, majd Dan Dániel vallásánár adott tanítást az ünnepről, egyes hozzá kapcsolódó szokásokról – a kisgyermekek nyelvére lefordítva azt. Ezt követően Dov Lévy vallásigazgató magyarázatai és a fűz és földön termő gyümölcsökre mondott közös áldások után a kicsik jóízűen fogyasztották el a finom gyümölcsöket.

Az iskola valamennyi tanulójának ízletes, szép gyümölcsösomagot készítettek a vallásánárok és a konyhai dolgozók. A csomagokon – szellemi táplálékul – az alábbi idézet állt: Amikor Isten megteremtette az első embert, megmutatta neki az Édenkert minden fáját, és figyelmeztette: Nézd meg, milyen szépek és hasznosak teremtményeim, mindet a számodra alkottam, vigyázz hát rájuk, és ne rombold le azokat, mert nincs, aki kijavítsa helyetted! (Kohelet Rábá 7)

Hegedűs: Megköszönték Zoltai Gusztáv elnöki működését

Január 15-én, pénteken este, az imádkozás után ünnepi vacsora volt a Hegedűs Gyula utcai templom dísztermében. Az étkezés előtti bensőséges ünnepségen a körzet vezetősége és tagsága megköszönte Zoltai Gusztáv igazgató úrnak több mint egy évtizedes elnöki tevékenységét.

Azt a tevékenységet, amellyel biztosítva voltak többek között az esti és reggeli minjánok, a vallási és kulturális rendezvények, a körzet idős tagjainak szociális megsegítése, a betegek látogatása, a gyászolók vigasztalása. Deutsch László főrabbi fájlalta az elnök lemondását, de reményét fejezte ki, hogy a megválasztott új elnök, Egri Oszkár személye garancia arra nézve, hogy az áldásos elnöki tevékenység tovább folytatódik a körzetben.

Meghívó

A Dohány utcai templomkörzet halvacsorát rendez 2010. február 21-én, 17 órai kezdettel.

Jegyeket a körzet irodájában 1800 Ft-os áron lehet vásárolni. Szeretettel várjuk hittestvéreinket.

Dr. Frölich Róbert
főrabbi

Kálmán Kálmán
elnök

Tokaj városában hitközség alakult

Mint arról beszámoltunk, a Mazsihisz legutóbbi közgyűlésén felvették a hitközségek sorába a tokaji közösséget. Kalmanovics Miklós az elnöke, Lőwy Lajos az alelnöke. A felvételnél tízen voltak, azóta két-vel bővült a tagok száma. További csatlakozás várható, ugyanis a Tokaj-Hegyalja Zsidó Hagományőrző Egyesület 30 fővel eddig is működött. Számos rendezvényt és szemináriumot tartottak. A régi templom mellett imateremnek alkalmas helyiség és az előadásokhoz tanácskozószoba, valamint minikonyha áll a látogatók rendelkezésére. A környék ismert zárandokhely, Bodrogkeresztúr, Mád, Nagykálló, Sátorlajújhely található a közelben. Az új hitközség hétvégi és hosszabb nyári táborozásokhoz segítséget nyújt, ilyen jellegű kérésekkel bizalommal fordulhatnak hozzájuk az érdeklődők.

Körzeti kitekintő

Hegedűs

Tu bisvát alkalmából szinte teljesen megtelt a körzet tágas díszterme. A jó hangulatú ünnepségen idősök és fiatalok egyaránt részt vettek. A közösség egyik nagylelkű tagja snóderolásának köszönhetően idén is igényes gyümölcs-vacsorát tudtak adni 15-féle gyümölcsből, az arany mazsolától egészen a törvényeink sokaságát és szépségét jelképező gránátalmáig. A gyönyörűen elrendezett tálak a nőcsoport és segítők munkáját dicsérik.

Deutsch László főrabbi verses, költői hangvételű tanítást adott. Ismertette a fák újévének hagyományait, kiemelve, hogy ekkor ébred újra a természet. Felhívta a figyelmet a környezetvédelem fontosságára, amelyben a zsidóság és civil szervezetei eddig is jó példát mutattak. Tu bisvát nemcsak a természet és a – már a Tóra által is védelmzett – fák miatt fontos alkalom: Teremtőnknek ilyenkor hálát kell adnunk életünkért és gyönyörű világunkért. „Vajon ember-e a mező fája, hogy elmenekülhessen előled?” – tette fel a rabbi az elgondolkodtató és napjainkban fájóan aktuális kérdést.

Az ünnepség zárásaként Egri Oszkár elnök megköszönte a híveknek a részvételt, a munkatársaknak, önkénteseknek pedig a sok segítséget. A körzet vezetői külön megemlékeztek Lefkovicz Sándor halálának egy éves évfordulójáról. A mindenki által szeretett Córesz bácsi, szokása szerint kicsit dohogva, nagy próféták szavait mormogva, de a szíve mélyén igen büszke lett volna a szépen megtelt terem látván. Vallásos neveltetése és elkötelezettsége, valamint igen gyakori, de jogos és találó kritikái, vallási kiegészítései nagyon hiányoznak. Sosem alkudott meg és maradt csendben – szavainak egyenessége adott igazi súlyt. Córesz bácsi a zsidó múlt és hagyomány szívós és lelkes továbbvivője volt. Kicsi, törekeny óriás. Emlékezzünk rá!

Szilágyi Iván Péter

2009. évi nyertes pályázatok honlap tárgyban (Mazsihisz)

Sorsz.	Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítelt összeg
1.	BZSH	www.jewinform.hu honlap létrehozása	100 000
2.	BZSH	Dohány u.-i zsinagóga árkád sorában található sírkövek és a pesti gettó temetőjének digitalizálása	100 000
3.	BZSH Benjámin Óvoda	benjaminovi.hu fejlesztése	60 000
4.	BZSH Bethlen téri Status quo ante körzet	Körzet honlapjának fejlesztése	60 000
5.	BZSH Hegedűs körzet	Internetes honlap készítése és megvalósítása	60 000
6.	BZSH Újpest-Rákospalota körzet	Újpest-Rákospalota körzet honlapjának megszerkesztése	60 000
7.	Carl Lutz Alapítvány	Az Üvegház és a Carl Lutz Alapítvány honlapjának fejlesztése	100 000
8.	Centrópa Magyarország Zsidó Családtörténeti Kutatóközpont	www.centropa.hu honlap újraprogramozása	100 000
9.	Debreceni Zsidó Hitközség	www.dzsh.hu elkészítése üzemeltetése	60 000
10.	Kertész István Alapítvány	A Balassagyarmati Zsidóság Honlapjának elkészítése	60 000
11.	KIDMA	Pixrael projekt és a KIDMA saját honlapjának fejlesztése	60 000
12.	Kosher Power Organization	A kosherpower.org weboldal továbbfejlesztése	150 000
13.	Magyar Zsidó Hallássérült Egyesület	Internetes honlap megvalósítása	200 000
14.	Magyar–Izraeli Baráti Társaság Szombathely	Temetőregisztrációk egy helyre koncentrálása	120 000
15.	Marom Klub Egyesülete	Pilpul.net zsidó életmódmagazin	60 000
16.	Nyíregyházi Zsidó Hitközség	Honlapfejlesztés (sofar-ujzag.hu)	60 000
17.	Soproni Zsidó Hitközség	Rendelkezésre álló anyagok dig. és elérhető adatbázis	100 000
18.	Szim Salom Egyesület	Honlap megújítása, fejlesztése	60 000
19.	Szombat folyóirat	Harc az antiszemitizmus ellen. www.antiszemitizmus.hu honlap	150 000
20.	Tóra és Munka Alapítvány	Website felépítése, rendezvények, témák zsidó fiatalok részére	60 000
21.	World BPI Tanácsadó Kulturális és Szolgáltató Bt.	Komputerpark bővítése, honlap újratervezése	100 000
22.	Zalaegerszegi Zsidó Hitközség	Weblap készítése	60 000
23.	Zsidó Fiatalok Magyarországi Egyesülete	ZSFME honlapjának frissítése	60 000
Összesen:			2 000 000

2009. évi nyertes pályázatok könyv tárgyában (Mazsihisz)

Sorsz.	Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítelt összeg
1.	Amerikai Alapítványi Iskola	Jubileumi évkönyv és falinaptár megjelentetése	200 000
2.	Balogh István	A tündöklő híd nyomában – Láng Ida, egy elfeledett zsidó költőnő élete és alkotása c. könyv kiadása	150 000
3.	Benedek István Gábor	„Artúr” c. regény	250 000
4.	Csapody Tamás Dr.	A bori munkaszolgálat	200 000
5.	Fehérváryné Merényi Ágnes	„Ablak a zsidó vallásban” válogatáskötet	100 000
6.	Halmos Sándor	Bereg és Szabolcs vármegye zsidósága	200 000
7.	Komáromi Zsidó Hitközség	„Velünk éltek” – A nagymegyeri zsidó közösség története	200 000
8.	Lauder Javne Iskola	A 20 éves Lauder-iskola jubileumi iskolai évkönyve	200 000
9.	Mazsihisz Magyar Zsidó Múzeum	Bruno Bourel fotókiállítás-katalógus	150 000
10.	Mazsike	Hírlevél kiadása	200 000
11.	Nagy Angéla	Hegedűs Ármin (1869–1945) kismonográfia	100 000
12.	Schöner Alfréd	Négy évtized a szószéken	150 000
13.	Szim Salom Egyesület	Hírlevél kiadása	100 000
14.	Szoligipker Kft.	Pónem, havonta megjelenő kulturális, szórakoztató magazin	100 000
15.	Szombat folyóirat	Szombat folyóirat 2009 ősz/tél	200 000
16.	Urbancsok Zsolt	„A holokauszt gyermekei” történelmi segédkönyv	200 000
17.	Végső István	Bajai gettó lakóinak levelezése	150 000
18.	Zsidó Tudományok Szabadegyetem Alapítvány	„A zsidó őszi Nagypünep” c. kötet kiadása	150 000
Összesen:			3 000 000

PÜRIMOZZON ZUGLÓBAN!!!

Ünnepségünket 2010. február 28-án, vasárnap délután 3-kor tartjuk a zsinagóga Földvári-teremben.

A jó hangulatról többek között GARAI RÓBERT, SOMLÓ TAMÁS és a SABBATHSONG klezmeregüttes gondoskodik.

Cím: 1146 Budapest, Thököly út. 83.

Mindenkit szeretettel várunk.

Hívjuk és várjuk, ünnepeljék velünk púrimit, legyenek részesei egy kellemes programnak és a szíves vendéglátásnak

2010. február 28-án, vasárnap, délután 16 órától

a VI. ker., Hunyadi tér 3. főemeleti zsinagóga közösségi helyiségében

A programból:

A templomkörzet főrabbi, **Domán István** ünnepméltatója
Klein Judit énekesnő-előadóművész vidám jiddis és angol dalai
A Scheiber Sándor-iskola kis színészeinek jelenete
Klezmer profi szinten: a **Zmirim együttes** játszik
Meglepetésként az ország egyetlen, sérült fiatalokból álló színtársulatának szteptáncbemutatója

Hagyományosan kiváló és bőséges ünnepi süteményválaszték!

Este-reggel megilaolvasás

Tisztelt Adományozó!

Köszönjük, hogy az elmúlt években adója 1%-ával ortodox hitközségünket és iskolánkat támogatta. Kérjük, idén is segítse adója 1%-ával a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközséget (technikai száma: 0107), másik százalékával pedig az Amerikai Alapítványi Iskoláért Alapítványt (**adószáma: 19700557-1-42**). Adományát előre is köszönjük. Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség.

A Zuglói Talmud-Tóra Alapítvány Budapest ezúton köszöni a számára befizetett összesen 41 711 Ft-ot, mint a 2008. évre vonatkozó szja 1% utalását. Az összeget a chanukkai ünnepségre használtuk fel. Kérjük, idén is ajánlja fel személyi jövedelemadójának 1%-át részünkre.

Adószám: 18170696-1-42.

Az alapítvány az alábbi közhasznú tevékenységeket folytatja: szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, tudományos tevékenység, kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység. Felajánlását előre is köszönjük. Kurcz Tamásné kuratóriumi elnök.

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2008. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató

szervezet részére felajánlották. Az így kapott 69 748 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítményeinek biztosítására és a temető gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2009. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk.

Adószámunk: 18927467-1-19.

Tisztelt Adományozó!

Kérjük, hogy adójának 1%-ával támogassa Magyar Hallássérült Zsidó Egyesületet (MHZSE), hogy minél több zsidó programhoz tudjunk segítséget nyújtani.

Adószám: 18055146-1-42
OTP-számlaszám: 11713005-20418083

Felajánlását előre is köszönjük. Szigeti Györgyné elnök

Alapítvány a Magyar Zsidó Ifjúságért (Almazi) Alapítványunk a Hasomer Hacair fő támogatója.

Köszönjük, hogy 2009-ben adójuk egy százalékával minket támogattak. Kérjük ez évben is a támogatásukat, hogy minél több programhoz tudjunk segítséget nyújtani. Alapítványunk közhasznú szervezet.

Adószámunk: 18160855-1-42

Köszegi Lajos kuratóriumi elnök

SHWEITZER JÓZSEF

Scheiber Sándor halálának 25. évfordulójára

מנוחתו כבוד – dicsőséges az Ő nyugalma

Pírmi örömünk negyedszaddal ezelőtt gyászdallá változott.

Akkor temettük Scheiber Sándort.

A bibliai kor Saul királya nem volt kiegyensúlyozott lelkű ember. Ebből ered, hogy az egyre népszerűbb Dávidot nem nézte jó szemmel. Aggódott – feleslegesen –, hogy trónjára tör. Saját fia, Jonatán is tudta ezt róla. Néki viszont legjobb barátja volt az édesapja – tudjuk, hogy fölös – gyanúsításával körülvevett Dávid.

Dávid és Jonatán barátságában a bibliai költő szinte a baráti érzelmek himnuszát írta meg.

Jonatán féltette barátját, Dávidot az uralkodó kiszámíthatatlan tetteitől, s ezért egy udvari lakoma előtti napon azt tanácsolta neki, a királyi asztalnál az ő helye maradjon üresen. Ez a tanács héberül így hangzik: venifkádto ki jippokéd mausocho.

Hiányozni fogsz, üres marad a helyed.

Ez a kifejezés fájdalmas megnyilatkozása a gyásznak, amikor bárki is olyannak eltávozta felett érez mélyeséges bánatot, aki nagyon közel állott hozzá.

Scheiber Sándor halála pillanatától mind a mai napig elmondhatjuk mi, egykori tanítványai, közöttük későbbi barátai, a fájdalom bibliai szavait: hiányozni fogsz, üresen marad – most már kiegyensúlyoztunk múlt időre, üresen maradt – a Te helyed a közel s távolban.

A közel alatt most a szívéhez oly közel álló Szentföldet is értem, ahová már nagy betegen jutott el, de ott-tartózkodása szakadatlan ünneplés volt tanítványai és tisztelői részéről.

Nagy betegen jött onnan vissza, s telefoni üdvözlésekre, megköszönve azt, annyit felelt: el sem tudtam képzelni, hogy az ember ennyire elfáradhat.

Nem ismerte a fáradságot. A kutatása alatti tárgyank utánament a legapróbb részletekig, s kiterjedt munkássága mellett mindig volt ereje és ideje arra, hogy tanítványai kezdő lépéit a zsidó tudomány területén szerzetelle és végtelen tudásával elősegítse. Ha jól emlékezem, 342-111 volt a büvös telefonszám, amelyet ha akkori mi, vidéki rabbik felhívunk, ő jelentkezett, s az adott tudományos kérdésben mindig bőbeszélően, időt s fáradságot nem kímélve adott útmutatást.

Áv ho-ráchámon, jószágos atyja volt tanítványainak, s nemcsak ismereteik előrehaladására, de a lehetőség szerint anyagi gondok nélküli tanulásukra is kiterjedt figyelmével. Csodálatos módon mindig volt fedezete arra, hogy tanítványait, de szülőiköt is ismerőseink tag körét is anyagilag segítse, s létfenntartásukat megkönnyítse. Tanítványai számára szíve és otthonának ajtaja mindig

Előadás a Goldmark Teremben

nyitva állott. 1946 telén zimankós idő volt, s kevés tüzelő a magafajta rabbi számára. Jól emlékezem, boldogult Schmideg József barátommal és kollégámmal együtt sokszor fogadtunk bennünket a Kun utcai otthon egyetlen fűthető szobájában, amely eredetileg a háztartási alkalmazott számára készült, s ott segített bennünket doktori értekezésünk elkészítésében. Hadd emlékezzem most arra, hogy boldogult Domán Ernő, Domán bácsi, hasonlóképpen szeretettel fogadott bennünket, és segítette felkészülésünket a Talmudból és a Poszkinból a rabbi vizsgára. Tudtuk azt is, hogy ezek a látogatások Scheiberéknek is, Dománékénál is valóságos kenőcs és forró kávéval érnek véget, ami akkor a vénkoponyázu szeminaristák számára nagy dolog volt.

De térjünk vissza Scheiber Sándorra. Ő bátorított bennünket a tizedére megfogyatkozott vidéki hitközségek rabbiszékeinek betöltésére. Nehezen mertünk arra vállalkozni. Igenlő elhatározásunkban döntő súly volt annak, hogy Scheiber Sándor segítségét mindég magunk mögött tudhattuk. Ő iktatott a pécsi rabbiszéke, amelyet nehéz szívvel, aggodalmaival telve, s csak az ő biztatására mertem elfoglalni. Ugyanakkor tapasztalatairól, baráti segítségéről biztosított a már kaposvári főrabbi, az azóta a messiás távolban elhunyt Krausz Henrik is.

Boldogult Scheiber Sándor eszükett bennünket feleséggel, s végezte Gábor fiam bár micvá avatását.

Nem feledhetem, milyen meleg és tisztelő szavakkal emlékezett meg iktatásom alkalmával boldogult nagyatyámról, ki Néki professzora volt, Hoffer Ármiról, s biztatott, hogy a kezéből kihullott tollal az irodalmi tevékenységet próbáljam folytatni.

Iktatás, esküvő, bár micvá a legtöbb rabbi családban csak Scheiberrel volt elképzelhető, és így is történt.

Láttam Őt ornátusban a szószerken, de láttam a fájdalomtól összegörnyedve is, amikor a Vadász utca 29.-ben, a svájci házban az 1944. december 31-e délutánján gyilkosok golyójától agyonlőtt édesanyja ha-

lála felett a pincében, valójában a földön sívá tult.

Ott, a földön kuporogva a gyász-hét előtt és után, minket, akkori szeminaristákat, akik ugyanott tálaltunk menedéket, abban a bizonyos pincében tanított. Éhesen, fáva, gyűrötten s távolról sem a professzori előadáshoz illő öltözkömben voltunk mind, az előadó is, a hallgatók is. De maga az előadás – mindnyájan inkább éreztük akkor, semmint ismereteinkkel tudtuk volna – a legelegánsabb egyetem szeminárium szobájába illett.

Csodálatos volt Scheibernek, az 1944. március 19. előtti dunaföldvári rabbinak megmenekülése a deportálástól. A német megszállás eme borzalmas napján avatták fel rajongva szeretett professzora, Heller Bernát sírkövét. Ebből az alkalomból érkezett a rettenetes napnak már kora reggelén Pestre, de visszautazni többé már hitközségébe nem tudott. A németek és honi kiszolgálók aljasságára jellemző módon zsidók számára tilos volt Budapest elhagyása, de ezt sehogy sem közölték. A pályaudvarokon igazoltattak, s a zsidókat nem engedték felszállni, hanem mindjárt – mint kiderült – a tolonháza vitték. Hadd említsük meg, e sorok írója is ilyen veszedelmes helyzetbe jutott. A német megszállás harmadik napján gyanúlanul felszálltam a villamosra, hogy Újpesten élő édesapámhoz menjek. Budapest és Újpest határán a zsidókat igazoltatás jogcímén leszállították a villamosról, s nagy hirtelen egy már zsidókkal telt rendőri őrszobán találunk magunkat. Végre késő este jött egy rendőrtiszt igazoltatásunkra, s bár szavaival zsidózt, intézkedésével segíteni igyekezett. Egyetemi igazolványom ugyan megdöbbenettette őt, zsidó az egyetem! kiáltásra fakadt, de végül is elengedett. Nem árt, ha a mostani nemzedék a nagy gazságok mellett még az ilyen kicsinynek tűnő is tud, s arról, hogy volt azért olyan rendőrtiszt is, akiben még égett az emberség szikrája. Fentebb Heller professzor nevét idéztük. Ő volt annak a korszaknak, tehát Scheiberének is bibliaprofesszora. Világhírű tudós. Tanítványaiival, hallgatóival már a megszólításukban érezte, mennyire állnak közel szívéhez. Scheibert Sándor fiának szólította, ami ritka kitüntetés számra ment. Péntek este Heller professzor Bimbó utcai lakásában fogadta tisztelőit. Közöttük egy nagynénemet és férjét is, és általuk jutottam én mint gimnazista diák abba az előkelő társaságba. Ott találkoztam többször Scheiber Sándorral, aki, ha istentiszteletre még járművel érkezett is, de hazafelé, péntek este, már gyalog tette meg az utat a budai Bimbó utca 5.-ből a Kun utca 12.-be. Jó két órát gyalogolhatott, hogy élvezhesse azt a valóban ritka zsidó és humanista intellektuális légkört, amely Heller professzor péntek esti fogadásaira jellemző volt.

A talmudi mesterek hagyománya szerint ha az öröklébe tért tudós szavait idézzük, megnyílnak ajkai a sirjában nyugovónak.

Poétikus, szép gondolat annak kifejezésére, hogy a tanítás túléli a tanítót.

Így igaz ez Mesterünk, Scheiber Sándor esetében is.

Ajkai gyakran megnyílnak a földporában is, hiszen Őt, tudós voltát és tiszta emberségét sokszor idézzük, példaképpül állítva magunk elé.

Az utolsó magyarországi rabbi és szeretett rabbiképzőnk utolsó igazgatója volt Ő, aki sokáig tudományos munkásságával fenntartotta intézetünk nemzetközi tekintélyét a judaisztikában és az orientalisztikában.

A hagyomány szavaival zárjuk a tanítványi kegyelet emlékező sorait. Zechuszau jogén olénu.

Érdemei oltalmazzanak bennünket.

Hálával, fájdalommal, kegyelettel gondolunk Rá.

D. G.

40 éves a Goldmark Kórus

1969 szeptemberében Scheiber Sándornak, az Országos Rabbiképző Intézet akkori igazgatójának hívására egy tucatszínű fiatal lány és fiú gyűlt össze a rab-biszeminárium legnagyobb tantermében, hogy zsidó dallamokat tanuljanak az akkor újonnan indult kántorképző szak vezetőjétől, Ádám Emilről. A tanteremben még idősebb urak és hölgyek is megjelentek, akiket szintén e hívó szó hozott ide. Eltelt 40 év, és az akkori fiatalok már nagypapák és nagymamák lettek, de ugyan-azon tanterem falai között azóta is minden hétfőn este 6 és 8 óra között felcsendülnek a zsidó zeneirodalom gyönyörű dallamai, és új meg új fiatalok ismerkednek meg e sajtóságos világgal.

Az Új Élet olvasóinak népes tábora ismeri ezt a közösséget, mely eleinte Ádám Kórus néven működött, majd 1973-tól a Goldmark Kórus nevet viseli. Az életrendje szerint azok közül, akik ezen az első próbán jelen voltak, igen kevesen láthatók már a Goldmark Kórus hangversenyein, így e 40 év krónikáját csak a dokumentumok, a fényképek és a még közöttünk lévő alapító tagok emlékezete őrzi.

Az idők során igen sok nem kis fáradsággal járó, de örömmel teli utat tettünk meg. Minden hangversenyünk után bizonyíttva éreztük, hogy közösségünk munkája nem eredménytelen. Érezzük és látjuk, hogy énekünk milyen sok embernek szerez örömet. Híven követjük alapítóink útmutatását: ápolni a zsidó hagyományokat és megismertetni a zsidó zenét közösségeinkben belül és kívül egyaránt.

Természetesen nem feledkezhetünk meg azokról a kórusageokról, intézményi vezetőkről és szponzorokról sem, akik az együttes életében jelentős szerepet játszottak. Szerencsénkre mellettünk álltak munkánkban e 40 év alatt az Országos Rabbiképző Intézet vezetői, Scheiber Sándor és Schweitzer József, majd ezen intézmény utódja, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem rektora, Schöner Álfred is minden segítséget megad együttesünknek. Résztvételtünk az egyetem elnökével, és nem csupán próbatermünket rendezhettük be falai között, de közreműködünk az ünnepi istentiszteleteken és a jelesebb eseményeken. Mind a kórus, mind jelenlegi karnagya tevékenységéért jelentős állami elismerésben részesült. A Mzsihisz – pályázatok útján – anyagi támogatásával hozzájárult működésünk külső feltételeinek megteremtéséhez. Magyarország határain belül és kívül szereplőnk hangversenyeken, és rendszeresen részt veszünk a hannoveri székhelyű Európai Zsidó Zenei Központ programjain. Elkészítettünk hat hangzóanyagot, és évek óta sűrűn és rendszeresen jelentkezünk a televízió és a rádió felekezeti adásaiban.

Szeretnénk megállni egy pillanatra, visszaemlékezve a sok-sok szép koncertre, az ünnepekre és a hangzóanyagok felvételeire!

Hangversenyt tartunk a Régi Zeneakadémián
(Budapest, VI. ker., Vörösmarty u. 35.)
2010. március 7-én (vasárnap) 19 órakor
A belépés díjtalan!

E hangverseny keretében szeretnénk örömeinket megosztani ÖNÖKKEL. Műsorunkkal áttekinthetjük azt a sokféle irányzatot, melyet az eltelt 40 év alatt kórusunk megismert és bemutatott. Kiragadunk egy-egy gyöngyszemet a sokszínű zsidó dallamvilágból, hogy – visszatérintve múltunkra – felvillanjanak azok az értékek, melyeknek elfeledése nagy vesztesége lenne a zeneszerető hallgatóságunknak.

Mindenkit nagy szeretettel vár ünnepi hangversenyére a GOLDMARK KÓRUS és vezetője, Ádám Mária.

A Domonkos-film margójára – A gettó rabbija a gettó életéről

(folytatás az 1. oldalról)

lékü Szegő Miklós is. A hitszónoklat alatt nem a beszéd, hanem a hívek magatartása volt megrázó. Állandóan hangzott a repülőgépekről ledobott bombáknak meg a belövéseknek robbanása. A nagy légnymástól a templomkupola-ablak szilánkjai repedeztek, aláhullottak. A hívek imádkoztak tovább... A Síp utcából üzenet jött, hogy hagyjuk abba az imát, mert razzitát tartanak az SS-katonák. A fiatalabbak tényleg a templom udvarán lévő kórházba menekültek, de az imádkozók nagy része ott maradt. Biztonságban érezték magukat, amíg a templomban vannak, amíg imádkoznak.

Sorra látogattuk a Wesselényi, Kisdiofa, Kazinczy, Akácfa utcai és Klauzál téri kórházakat. A legm-

lyebb meghatottsággal gondolok a nagyszerű zsidó orvosok heroikus munkájára.

A kegyelet munkáját a legnehezebb napokban is méltó módon igyekezett ellátni a chevra. A szertartás a Kazinczy utcai fürdő udvarán történt. Naponta 30-40 halottat temettünk. A koporsók hosszú sora fekete lepellel borítva; hagyományos imák, énekek és szónoklat kíséretében, a gettólakók százainak résztvevő jelenlétében búcsúztunk az élettől megváltottaktól... Egy ízben a Klauzál téren hantoltunk el egy neves festőművészt, és szertartás közben kergetett a szomszédos ház fedele alá a gettórendőrség, mert a tér fölött keringtek a bombázók.

(Új Élet, 1947)

Olvasóink véleménye

Tisztelt Szerkesztőség! Hosszabb ideig tartó külföldi tartózkodásom után, február elején került kezembe az Új Élet január 15-i száma, amely a Menekülés c. könyvemről tárgyal, kedvező bírálatot köztöl „gáljuli” tollából. Utána vas-tag betűvel, tehát kiemelten(!) közöltek egy rövid írást aláírás nélkül, ami teljese- én érthetetlen a számomra, bárhogyan is igyekeztem megfejteni.

Tulajdonképpen hízelgő, hogy valaki annyira foglalkozik a személyemmel, hogy arra is emlékszik, mit nyilatkoztam egy újságírónak több mint 40 évvel ezelőtt. A vastag betűs cikk írója mintha ellentmondást látta a nyilatkozatom – amelyben visszatérem Magyarországra azzal indokoltam, hogy nem lehet gyökeret verni idegenben az itthoni kapcsolatok gyökerező felszámolása nélkül – és a könyvből közöltek között.

A valóságban szerintem nem áll fenn ellentmondás a könyvem és akkori nyilatkozatom között, tekintve, hogy magyar anyanyelvű vagyok, a magyar kultúrán és irodalmon nevelkedtem, soha nem tudtam és nem is akartam elszakadni teljesen itthoni kapcsolataimtól, amit csak erősített az a tény, hogy akkor még szüleim, rokonaim és számos barátom maradt itt Magyarországon.

Ami pedig azt a kritikát illeti, hogy Apró Antal kijelentéséről az antijudaizmus jutott eszembe, az nem kizárólag az én egyéni következtetésem. Az akkori politikai légkörben nagyon is érzékelhetően jelen volt a zsidógyűlölet, amit a Párt és az állam akkori vezetői erősen támogattak. Marosán György, aki a forradalom leverés után „államiniszter” lett, így a kormány második embe-re, a New York Timesban és a Neue Zürcher Zeitungban megjelent nyilatkozataiban 1956 forradalmát zsidó összeesküvésnek titulálta. Kijelentette: „Túr-hetetlen azt látni, hogy a budapesti Operaház nem munkásokkal, hanem Levykkel és Kohnokkal van tele.” Kádár János pedig azt nyilatkozta, 1956 minden problémája abból eredt, hogy „kispolgári származású zsidók” irányították a Pártot, mint Rákosi, Gerő, Farkas, Révai stb. Ezek a zsidók persze vé-rig sértve érezték volna magukat, hogy őket zsidóknak és kispolgároknak nevezik. De ez is mutatta az országban uralkodó akkori politikai légkört...

Domán István

MEGEMLEKEZÉSEK

1945. január 14-én (tévé hó 29-én) nyilas, fegyveres csoport támadta meg a Városmajor utca 62-64.-ben lévő ortodox kórházat. Tömegvérengzést hajtottak végre. Akik jártak tudtak, azokat az udvaron, másokat a kórteremben, megint másokat a pincében löttek le, köztük az intézet igazgatóját. 130 beteg és 24 főnyi személyzet esett áldozatul a mérszárlásnak. Felgyújtották a kórházat és a szönyeggel borított holttesteket. Emléküket a Csörsz utcában mecéva (emlékkő) őrzi. Melléjük külön sírban nyugszik Bíró Dániel, az igazgató.

Néhány nappal később a Városmajor és Alma utca sarkáról, az Ortodox Szeretetházból a gonдозottakat átvezették a Szamos utcába; aki járt nem tudott, az tolórság került a vesztőhelyre. Hatvanan vagy nyolcvan haltak meg ott lövésektől és a közéjük dobott gránátoktól. Emléküket a Gránátos utca őrzi. Ugyancsak ebben a sírkertben emlékkő emlékeztet a gettóban – különösen a Klauzál téren és környékén – megölt vagy ínségtől, éhezéstől meghalt hittestvéreinkre. A gyászos események évfordulóján az ortodox hitköz-ség hívei szokás szerint az egyik vasárnap a Csörsz utcai, egy héttel később a Gránátos utcai temetőben rendeznek megemlékezést.

A Csörsz utcában ráv Weiszberger T. Mojse ortodox főrabbi misna-magyarázatot tartott, majd Herczog László elnök elénekelt a Kél málé rácháim gyászimát. A Gránátos utcában ráv Kesztenbaum Árje rabbi-sajhet mondott misnamagyarázatot, a kádís imát pedig Zév Páskesz, az ortodoxia főtitkára mondta el. A gyászdalt ott is Herczog László elnök recitálta. A jelenlévők más jeles személyiségek – így Weisz Márton, illetve Mojse Weisz főrabbi, Fixier Herman elnök és Schächter Áron – nyughelyét is felke-resték, zsolttárokát és kádíst mondva.

GIORA SHARON FŐKÁNTOR

A legnagyobbak a nagyok között

Kelen Tibor

Kilencéves voltam, amikor egy chanukkai rendezvényre mentünk apámmal a Goldmark Terembe. Több ismert fővárosi művész lépett fel, színészek, énekesek vegyesen. A műsor egyik számaként bekonferálták Klein Tibort. A közönség ismerősként köszöntötte a színpadra lépő húszéves, középtermetű, sötét hajú, sötét szemű fiatalembert, aki egy kántoréneket és egy olasz dalt adott elő. Úgy éreztem, soha még szebb hangot nem hallottam, és ezzel az érzéssel nem álltam egyedül. A közönség soraiban itt is, ott is elhangzott.

Ennek a fiúnak az Operában van a helye... Ott is lesz hamarosan, meglátjátok... Feleki Rezsónél tanul énekelni, óriási tehetség... Egy napon még büszkék leszünk rá...

Ilyen és hasonló megjegyzések, jóslatok követték egymást, miközben a fiatal ember csodálatosan énekelt. Szabadon szárnyalt az eszményien szép tenorhang, majd orkánként zúgott fel a taps, nagyobb erővel, mint bármelyik szám után. A fiatal Klein fiú „ellopta” az előadást a befutott pesti művészeketől.

A folytatásra, a jóslatok valóra válására nem kellett sokáig várni. Hamarosan feltűnt a KELEN TIBOR név az Operaház színlapján, először kisebb szerepek mellett. Néhány év telt el csupán, és főszerepben üdvözölhettem a közönséget. Donizetti Lammermoori Lucia című operáját új szereplőkkel mutatta be a dalszínház. A két vezető szerepet Ágay Karola és Kelen Tibor kapta. Abban az időben tartott mesterkurzusokat a Zeneakadémián a már előrehaladott korú, világhírű olasz tenor, Tito Schipa, aki az előadás után a két fiatal énekesről így nyilatkozott: *ezt a két szerepet így száz év óta nem énekelte senki.*

Bárkitől óriási dicséret lett volna ez a mondat, de amikor a világ egyik legnagyobb énekeze mondja, százaszorosán nagyobb megdöbbenést okoz.

Tibor sorra énekelte a szebbnél szebb szerepeket, a Rigoletto, a Tell Vilmos, A végzet hatalma, a Szerelmi bájítal és a Márta tenor alakját. Akkor már közeli barátságban voltam testvéreivel, Péterrel, Ivánnal, Tomival és idősebb bátyjakkal, a remek zongoristánövendékekkel, Ervinel. Péterhez fűződő, máig is tartó őszinte, szoros barátságom ekkor fejlődött ki. Mindketten imádtunk énekelni, ezt választottuk eljövendő életpályánknak, gyakran szereplünk együtt gyermekszínházban és másutt is. A nyolc Klein testvér mellett én szinte egy „hisztérelmetes testvér” helyét foglaltam el. Tibor sikerre egyformán büszkék voltunk.

Az operanéklés iránti rajongóamat látva, Tibor gyakran bevitt az előadásokra, én pedig áhítattal néztem fel nálam idősebb, hírneves, kiváló barátomra, akinek révén sok nagy énekeskel kerültem személyes kapcsolatba.

Tibor akkoriban tanított meg engem egy gyönyörű kántorénekre, melyet ő maga is gyakran énekelt: *hamchades botvaj...* – aki jóságával nap nap után újraterteti a világot...

Izraelbe távozásom után kaptam a hírt: Tibor Ausztriába szerződött, ahol sok gyönyörű főszerepet énekelt. Hamarosan követte felesége és két gyermeke. A személyes kapcsolatot egy időre megszakadt, csupán közvetve értesültem pályája alakulásáról. Amerikába került, a New York City Opera szerződtette, és hamarosan megkapta „az év tenoristája” kitüntetését. Aztán Kanadába vezetett az útja, és ott feleségével, Gabikával sokat koncertezett, akkoriban fényképeket, leveleket is kaptam tőlük. Később a kántori hivatás felé fordult. Nem volt ez meglepő, hiszen anyai ágon a Stern dinasztia leszá-

mazottja. A kántorságot szinte az anyatejjel szívta magába. A formális tanulmányokban Eliezer Kirschblum torontói cházán volt segítségére. Aztán egy idő után hallottam, hogy New Yorkba költözött. Mindig tudtam róla és családjáról. Tudtam, hogy egy harmadik gyermekük is született, hallottam nagy sikerű koncertjeiről és arról, hogy közössége a New York állambeli Long Island kerületben lévő cedarhursti Beth El zsinagógában bálványozza. Szerették hangját, tehetségét, kedves közvetlenségét, remek humorát.

1984-ben került sor ismét személyes találkozásra, amikor én a kaliforniai Palm Springs város konzervatív templomának kántori állását megkaptam. Csodálatos volt a New York-i viszonylat. A közben eltelt évek nem tompították a baráti szeretetet, a ragaszkodást. Attól kezdve alig volt olyan hét, hogy legalább telefonon ne beszélünk volna. Amikor új hitközségem először kért fel, hogy koncertet rendezek, kézenfekvő volt, hogy partneremül Tibort választom. Mindketten nagy örömmel készültünk az első közös fellépésre. Tünetmentes hangja ugyanúgy csengett, mint ahogyan emlékeztem rá. Akkor hallottam először előimádkozni. Esményien jó kántor lett belőle. Első koncertünkön egy liturgiai duett mellett közös szerelműnknek, az operának is hódoltunk, a Sevillei borbély című vígoperából Almaviva és Figaro kettőst énekeltük.

Állítom, hogy generációjának egyik legszebb hangja volt az övé. Meleg, telt tónus tette jellegzetessé és különlegessé ezt a behízelgőn lágy, gyönyörű lírai tenorhangot. Nagyszerű technikával énekelt, hangja mindig „üzembiztos” volt. Még indiszpozíció esetén is „a hang fölé tudott énekelni”, és senki nem vette észre, ha nem érezte igazán jól magát. Mindig csodáltam hangjának üde, fiatalos csengését, éneklésének sodró lendületét, előadásának finoman árnyalt, művészi megoldásait.

1997-ben óriási öröm ért: Tiborral együtt meghívást kaptam az első budapesti Zsidó Nyári Fesztiválra egy kántorkoncertre. A színhely a Dohány utcai templom volt, amelyhez mindkettőnk számtalan emlék kötött.

Szinte a kettőnk sorsát, életét énekeltek el Bizet Gyöngyhalászok c. operájának szépséges duettjében, ahol két jó barát sokévi távollét után találkozik, és ismét sűrű tartó barátságot fogad egymásnak. Örök emlékem ez a duett, felejtetetlen pályatársammal és baráttal való elszakíthatatlan köteléknek érzem.

Tibor előadásában egyik kedvencem volt Ellstein Velirusholajm ircho szerzeménye. A halk, deklamáló indító mondat után tünetmentesen szárnyalt fel a csodálatos hang, hogy aztán ismét mennyei gyönyörűséggel szólaljanak meg finom piano frázisok. És egy *Lödör vador* a szombati *Ködusóbból...* ezt senkitől soha szebben még nem hallottam.

Néhány éve megdöbbenéssel, fájdalommal vettem korai és hirtelen halála hírért. Hihetetlen, hogy már

nincs, hogy többé nem hallom az eszményi hangot, a mélyről fakadó, megkapó imádkozást. Hiányzik a művészete, hiányzik a személye. Hiányoznak a hosszú telefonbeszélések, a közös koncertek, hiányzik a vele való éneklés önfelelt öröme. Hiányzik a baráti szeretet és ragaszkodás, ami fölélel áradt.

Zamar manginot Jiszroel – Izrael melódiainak dalmoka. Ez a cím illette meg őt mindennél jobban. Számára imádság volt az ének, szent volt a muzsika. Úgy az operai, mint a kántori pályán mindig a legszebbre, a legjobbra törekedett. Isten áldotta tehetségének nemes kisugárzása örökre megmarad azokban, akik hallhatják.

(Forrás: www.or-zse.hu)

A Spinoza nagy hangsúlyt helyez arra, hogy az ifjabb nemzedéket is bemutassa. Ezúttal három ifjú kántor lép fel, három stílusban, három előadásmódban. Az eredmény: harmónia, lendület, ragyogó kántorművészet. Duettek és triók. A liturgikus zsidó dallamokat és a jiddis melódiaikat avatott magyarázat kíséri: az imák keletkezéséről és tartalmáról Darvas István rabbi konferálja. A három kántor: Biczó Tamás, Jakal Zoltán, Zucker Immanuel. A zongoránál: Neumark Zoltán. Időpont: február 24., szerda, 19 óra. Helyszín: Spinoza Színház, 1074 Budapest, Dob utca 15. Jegyár: 2500 Ft.

DEUTSCH GÁBOR

A Tikva nem akar senkit „elszipkázni”

Király utca 16.

Modern ház, portaszolgálat, a Tikva Hungary rezidenciája található itt. A lift a harmadikon áll meg, a Tikva intézménye az egész emeletet elfoglalja. A fényes külső egészen biztos, hogy különbözik az egykori stibülöktől, azonban itt sok a fiatal, a hangulat kitűnő, mondhatnám klubszerű. Egy kis elkülönített részben asztali focit vagy biliárdot játszik fél tucat fiú, máshol beszélgetnek, a fal mellett az asztalon többféle sütemény, üdítőital sorakozik. Az egyik asztal 6-8 lány ül körül, az előadó hölgy könyvből magyaráz. Nagy a sürgős-forgás. Lényegében bemelegítés ez, a program később kezdődik.

Ráv Ádlerrel üdvözöljük egymást, már többször találkoztam vele, egy ott rendezett esküvői lakomán fergetegesen táncolt a násznép férfi tagjaival együtt. Máskor én ügyetlen szándokként-támaszként egy briten tarthatam a kisfiút, ahol ő látta el a mohéli feladatát nagy szakértelemmel. Ezért ügyetlenségemet észre sem vették. Meg is említtem neki, mosolyogva köszöni meg a bököt. Elmondja, hogy Ábrahám 99 éves volt, amikor a Teremtő utasította a körülméltésre. Nem tudta, hogyan tegye, a legenda szerint az Örökkévaló fogta a kezét, és vezette. Ráv Ádler amikor e bonyolult és nem egyszerű feladatot végzi, úgy érzi, az Örökkévaló keze az övét is vezeti.

Beszélgetéshez leülünk egy asztalhoz, a teremben közben csoportok tanulnak, egyiknek Ráv Paskesz, az ortodoxia főtitkára tart előadást, máshol izraeli fiatalember, megint máshol a már évek óta Magyarországon dolgozó Avigdor vezet a foglalkozást. A szerve-

Amerikában, Szlovákiában – bár a kassai szervezet a magyarországihoz kapcsolódik.

Tehát Pesten is van intézménye. Kitűnő hazai és külföldi személyiségek adományaikkal finanszírozzák a mozgalm tevékenységét, hogy csak néhányat emeljünk ki, a teljesség igénye nélkül: a Klein és a Held család, akik nagyon sokat tesznek a Tikváért, Wolfson és Horen urak, akik a Ner Le'Elef szervezet mögött állnak, valamint a szervezet képviselői, Ráv Edelstein és Ráv Pozen, akik szintén több alkalommal tartottak már előadásokat a Tikva diákjainak.

A vezető Magyarországon Ráv Ádler, 11 gyermek apja, a legidősebb 18 és fél éves, a legkisebb lassan egyéves lesz. A család tudatosan vállalja, hogy a családtagok távol él tőlük. Ráv Ádler Izraelben több iskolát vezetett, köztük a Rison Löcion-i jesivát, ahol a városi rabbinatek is tagja volt.

Tájékoztatója szerint a cél az, hogy a fiatalok a Király utcában jól érezzék magukat, ezért klubszerű a hangulat. Előbb játszanak, beszélgetnek, ismerkedjenek egymással, aztán kezdődnek a foglalkozások. Vagy öt csoportban tanulnak, mindenki az érdeklődésének és az előmenetelének megfelelő témát tárgyalókhoz csatlakozik. Hétköznap külön imádkozást nem szerveznek, de amikor az oktatásra összejönnek, akkor a délutáni és esti imát elmondják. Péntek este kint azonban összegyűlnek a férfiak az imádságra, utána pedig családias hangulatban kidus és vacsora várja a vendégeket. Az ünne-

zésben és népszerűsítésben igen aktívan vett részt Gécsi Kornél.

A lányok asztalát már vagy tizennyolcan ültek körül, a válaszfal mögött a Wesselényi utcai iskola tanára, Etán, héberre oktatja vegyesen fiú-lány hallgatóit. A jelen lévő fiatalasszonyok nyugodtan tanulhatnak, mert gyermekeikre a kor szerint elkülönülő két gyermekőrző szobában vigyáznak.

Megtudom, hogy a Tikva-mozgalm központja Odesszában van. Vezetői, Ráv Bakshet és Ráv Kruscal, látogatásuk alkalmából szívesen tartanak Pesten előadásokat. A beszélgetést chanukka előtti napon folytattuk, és Ráv Bakshet az ünnepre idevárták. A hivatalos nevén Közösségi Centrum működik Izraelben,

pekét mind megtartják, szukkotkor akkora sátor volt az udvarban, hogy 200 embert is fogadhattak.

Peszachkor hasonló a helyzet, a két napra nem ugyanazok jöttek el, így a két estén rekordmennyiségű vendég vett részt. Nagyon sokan itt szédereztek életükben először. Ráv Ádler még egy különleges gyermekőrüzt is hívott Izraelből, akik a dalokat a vendégek közreműködésével énekeltek, ugyanis a széderre jelentkezők egy-egy CD-t kaptak, hogy előre felkészülhessenek.

Felvettem, miért nem látom ezen arckokat máshol, például lakhelyük szerinti templomokban, esetleg néhányat hétköznap. A fiatalembereket közül néhányan jelenlegi vagy régebbi tanítványa-

im, de többségüket most látom először. Nagy élményem volt, amikor Magyarországon tartózkodott az Angol Kolel, és fiataljai újév és jom kippur ünnepét a Visegrádi utcai Pesti Sulban tartották meg. Most nehéz válaszolni a gyakran feltehető kérdésektől is elhangzó vádra, mire a sok iskola, tanfolyam, ha reszkteni kell, eljő-e 10 ember az imához.

Ráv Ádler válasza: valóban, az Angol Kolel 13 családdal hoztuk Pestre, akik szívesen vettek részt számos közösségi tevékenységben, törát olvastak, előimádkoztak, tanítottak, családi körülmények közé hívtak meg ünnepi alkalommal magányos embereket vagy házaspárokat, akiknek ilyen élményben még nem volt részüik. Sajnos a gazdasági nehézségek miatt nem tudtuk ezen házaspárokat itt tartani. Mégis újabb és újabb ötletekkel igyekszünk minél több diákot, hallgatót, de felnőttet is megnyerni, hogy jöjjen közénk. Felkészítjük őket esküvőre, megmagyarazzuk a brit jelentőségét, az elsőszülötök kiváltásának, a piádján hárbanek a szükségességét, valamint felkészítjük a fiatalokat a báb micvára vagy bár micvára, és az ezzel járó ünnepségeket lebonyolítjuk vagy segítségükre leszünk, ha máshol tartják meg. Többször hívnak különböző közösségeket brit feladatára vagy esküvő vezetésére.

Senkit sehonnán elszipkázni nem akarunk. Jó kapcsolatot kívánunk tartani a Síp utcával, a Kazinczy utcával, de a Károly körúttal is. Zév Paskesz, Dov Lévi, Etán és mások az ortodoxiából jönnek ide előadni. Magam is járok a Kazinczyba vagy más közeli zsinagógába. Meggyőződésem, hogy az itt lévő fiatalok közül sokan rendszeres látogatói különböző közösségeknek, hiszen elég nagy a város, de talán nem éppen a Dessewffyben vagy a Visegrádban.

Csütörtökönként a hetizakaszt és a legkülönbözőbb zsidó témákat magyarázzák rangos szaktekinetiek, a vasárnap délelőtti iskolán nemcsak a gyerekeket, hanem a felnőtteket is fogadjuk, bár máskor is szívesen látjuk őket. A „Zsidó hagyományok vasárnap iskolája” óráin a gyerekeket korcsoportok szerint oktatják tórára, héber nyelvre, valamint játékos formában megismerhetik a zsidó hagyományokat és szokásokat. A felnőttek ezalatt olyan kérdésekkel foglalkoznak, amelyek az otthoni életben gyakran problémaként merülnek fel. Például, mit meséljünk a gyerekeknek (a Szentírásban vagy a talmudban számos kincs rejlik, amely elmondásra érdemes), milyen altatódal mellett hunyják le a kicsinyek este a szemüket. A nevelés ezen gondoljaira felkészült pedagógusok válaszolnak.

Amit láttam a Király utca 16.-ban, igyekeztem híven megörökíteni. Pezsgett az élet. Igen nagy áldozatkészség, elhivatottság kell a nehéz feladat megvalósításához. Mégis nyugtalanít az a kérdés, hogy az itt látott arckokkal csak ritkán találkozom máshol. Ez azt jelenti, hogy én vagyok mindig ott, ahol a nem látottak éppen akkor nincsenek? Nem tudom, de azért lehetséges. Talán találkozom velük holnap vagy holnapután. A Király utcában jó szót hallanak. Kettőt kiemelnék az elmondottakból: esély és remény.

Púrimi tarika-barka

Menjünk zsinibe szombifogira

Évszázadok (évezredek?) problémája, hogyan próbálja megérteni a szülő a gyermekét.

Egy péntek délelőtt sorsom az egyik zsidó iskolánkba vezetett, s ott a kizúduló fiatalok között a következő párbeszédre lettem figyelmes.

- Jössz zsinibe?
- Melyikbe?
- A Frankiba szombifogira.
- Nem, ma a rabbiba megyünk. Mivel nem akartam megzavarni

e számomra (öregedés jele) idegen nyelvű társalgást, a csoport harmadik tagját kértem meg, fordítsa le nekem.

– Azt kérdezte az egyik, jössz-e a Frankel-zsinagógába szombatfogadásra, a másik azt válaszolta, hogy nem, ő a Rabbiképzőbe megy...

Na jó. Jön a sábbát, indulok zugiba kására (Zuglóba kábbálát sábbátra).

(képé)

Tanmese

Az állatok elhatározzák, hogy összeülnek viccesülésre. Mindenki mond egy tréfát, de akinek a viccén akár csak egyetlen állat nem nevet, azt meg fogják enni vacsorára.

Sorban mondják a vicceket, mindegyiken jól röhög mindenki. Amikor a rókára kerül sor, az a következő viccet meséli:

– Nyuszika egy nap megy az erdőben, énekelve, fütyörészve, mit sem sejtve. Az erdő másik végéről elindul a róka meg a farkas, unatkoznak, azt mondja a farkas a rókának:

„Jól meg kéne verni a nyuszikát.”

„Jó – mondja a róka –, de mi legyen az indok?”

„Hát az a legkevesebb. Ha van rajta sapka, akkor azért verjük meg, ha meg nincs rajta, akkor azért.”

Találkoznak is a nyuszikával, látják, nem visel sapkát. Ezért kérdőre vonják, jól elagyabugyalják, és ott hagyják az ösvényen.

Másnap – folytatja a róka a viccet – megint találkoznak, megint unatkoznak, nem tudják, mitévők legyenek. Ezúttal a róka javasolja a farkasnak:

„Gyere, megint kikészítjük a nyuszikát.”

„Felőlem – mondja a farkas – ám legyen, de mit hozunk fel indokként?”

„Tudod, mit? Kérünk tőle cigarettát, és ha füstszűrőssel kínál, akkor azért verjük meg, ha füstszűrő nélkülivel, akkor meg azért.”

Találkoznak is nyuszikával, kérdezik tőle:

„Tudsz nekünk adni egy-egy Staubot?”

„Persze – feleli készségesen a nyuszika. – Milyet kértek, szűrőset vagy meztlábast?”

A farkas meg a róka egymásra néz:

„Nézd a rohadékok, már megint nincs rajta sapka!”

A viccen mindenki gurul a röhögéstől, a nyuszikának arcizma sem rándul, csak néz az egyre jobban elsápadó rókára. Az oroszlán észreveszi, és azt mondja neki:

– Hát, róka koma, bár a belemet kiröhögtem, de miután nyuszikának nem tetszett a vicc, őszintén sajnálom, de te leszel a vacsora.

Rókát le is vágják, megnyúzzák, és megsütik a táborníznél. Egyszer csak, mikor már mindenki csendben van, nyuszikából frenetikus kacaj tör fel.

– Hát neked meg mi bajod van? – kérdi az oroszlán.

– Semmi – lihegi nyuszika a földön hemperegve –, csak eszembe jutott, milyen jó viccet mesélt a róka...

Kipakiállítás

Púrimi alkoholológia

Mottó:

A zsidónak addig kell inni, amíg nem tudja megkülönböztetni Hámánt Mordechajtól. (Best of purim)

Az izraeli kisváros, Petah Tikva egyik zsinagógája parkolójának sötét zugába szép csendesen behúzó az éjszakai járőr. Kisvártatva, mikor bent elhangzik a „chág púrím száméach”, látja, hogy kijön egy igencsak távolgyó alak, alig tud járni. Az ember botorkál egy ideig a parkolóban, a zsuru csendben figyel.

Végtelemnek tűnő ideig jön-megy a pasas, próbálgatja bedugni a kulcsát vagy öt-hat kocsit zárjába, míg végül sikerül megtalálnia a sajátját. Nagy nehezen kinyitja az ajtót, és szinte beesik az ülésre. Az emberek szállingóznak közben kifelé és elfelé, de ő csak ül, csak ül, hosszú percekig.

Végül aztán elindítja a motort, bekapcsolja az ablaktörlőt – csendes kora tavaszi este volt –, az indexet kapcsolgatja ki meg be, dudál, aztán felkapcsolja a világítást. Elindul a kocsival, megy pár centit, aztán kicsit vissza, aztán újra még vagy jó néhány percig, míg aztán egy helyben marad megint egy jó ideig. Közben a többi vendég is elhajt, kikerülgetve a szerencsétlenkedőt.

Mikor aztán az utolsó kocsit is kihúzott a parkolóból, végre elindul, szép lassan, ki az útra. A zsuru, aki türelmesen csak erre várt, begyújtja a motort, felkapcsolja a villogó lámpákat és megállítja az ürgét, hogy megszondázza.

Legnagyobb meglepetésére a szonda „J” alkoholt mutat! Nem tudja mire vélni a dolgot, mondja a vezetőnek, hogy be kell kísérenie az őrre, mert nyilvánvalóan hibás a szonda.

„Én nem hiszem – mondja Cálu, igazán büszkén saját magára –, csak ma este én vagyok az ügyelet-es csali!”

Egy rasekól székfoglalója

Elhangzott 2025. április 1-jén a Susan utcai zsinagógakörzet dísztermében, rasekóllá történő megválasztása alkalmából.

Tisztelt kiletagok, kedves bechóved balbószaim, bóherek, batlenok, nebachok, snorerok és ajserek, igen tisztelt sabeszgójok, Susan utcai lájmólók, hohemek, ajberhohemok és egyszerű hohmecolók, rebbék, dájénok, házenok, gábék, mólámedek, sajhettek, masgiáchok és samezok, kajhénok, lévik és jiszróélok, hószenek, kálók, drága jiddise mámelék... és valamennyi rejtőzködő peszti jid és jidele!

Sá! Mindenki figyeljen ide, mert most következik a drósém. Unberufen, sokan vagyunk itt unzerájok. Zsidók, izraeliták, pajlisiak, cionisták, chószedok, és Mózes-hitűek. Mindenkinek solajm aléchem.

Összegyűltetek, hogy rasekólnak történő megválasztásom alkalmából megadjátok nekem a megfelelő kövedot. Skajach. Higgyétek el, nagy-nagy möciét kaptatok azzal, hogy én idekerültem.

Szerénytelenség nélkül mondom, én ide lettem nektek beserolva, ebbe a nagyon sajn zsinagógába, ebbe a cádikokkal zsúfolt körzetbe. Ezt maga Semiszboráh akarhatta így.

De térjünk már a táchleszra, kedves Susan baldóverek.

Úgy gondolom, nekem most számot kell adnom, ki vagyok, milyen vagyok, naponta mit teszek, bár ti ezt

Vidám

חג

פורים
púrímot

שמחה!

kívánunk!

már hindert éve látjátok, halljátok. De azért jó mindezt ezen a napon összefoglalni. Szóval én egy olyan ember vagyok, aki erev vovajker dávenol, sábeszor lájnoj és drósét tart, aki egész nap csak brochekat mond, természetesen csak glatt, strengt kóseret eszik, itt éli az életét a süilben, snoderol, chüemest, gemórét, rásit tanul késő estig, és csodaszép cidáklíkról és taleszokról álmodozik, és persze, aki az álmai előtt minden este krismelájljol...

De Sá! Sá! Ajvé! Ajváj! Úgy hallok, valaki ott hátul a bal oldali székeken műzol? Amíg én itt drósét mondok! Ne akarjátok, hogy brajgesz legyek rátok. Mert az nagyon nagy baj, ha egy rasekól brajgesz a kile tagjaira.

És tudjátok, hova járok én a süilömön kívülről? Hát persze a mikvébe, és – mivel egy rasekól mindig ki van ennek téve – a Din Tajréhoz, szóval csak abszolút kóser helyekre.

De van valami kásé? Mert nálunk demokrácia van. Nyugodtan szóljatok csak közbe, hisz zsidók vagyunk. Nincs semmi kásé vagy sajlé? Ha nincs, akkor folytatom.

Kedves hávrüszé! Szeretnék előtettek teljesen kitarulkozni. Azt akarom, hogy minden legbensőbb titkomat is ismerjétek. Én a zsidó vallási hagyományokat ápolva, nemcsak péntek este eszem gefillte fist és sábeszor ájter mit zibvelt és soletot, hanem szinte minden nap. És mindezt szinte kötelességemnek tartom. Ráadásul soha sem unom meg.

Azt is elárulom, hogy nekem brájt parnoszém van, és nagy-nagy szerénységgel azt is állítom, hogy én ezt meg is érdemlem.

Ribajnaj sel ajlom! Ajjajaj! A programomról még nem is beszéltem. Ilyenkor pedig szokás valami programot adni. Remélem, hogy az Örökkévaló meghallja, amit én most ígérek nektek... persze bli neder! És majd ellenőrizi szavaim teljesülését. Szóval megígérem, itt mindig lesz nemcsak majci, hanem barhesz is, hogy még az arme jidek is jóllakjanak és persze aztán megbencsoljanak, bor, hogy kidust mondhasunk, macesz, hogy finom macesz-gombócot formáljanak asszonyaink.

Itt figyelmeztetem Önöket, chász vöhóllile ide semmiféle tréflit ne hozzon be senki se. Ezt nem tűröm el, és szigorúan ellenőrizni fogom titkos titkosszolgálati eszközökkel felszerelt, fedett masgiáchjaimmal.

A városnak ebben a zsidó részében nem lesz többé dálesz, csak cödoke, töfile, szimche, sok-sok broche és rengeteg, jiddise támmal elkészített flódni, kindli és kugli, és persze szinte minden nap slachmónesz. Omén!

Ebben a körzetben rendszeres és kötelező tajretanulást fogunk tartani, mint a régi héderekben, a rebbékn pedig mindenkit ferherolni fog. És nem fogjuk elfogadni a tanulók drénozását és achrem szövegét: „Nem tudtam tanulni, sírt a gyerek,

hivat kellett lapátolnom, Kurucinfót olvasnom.” Nem és nem! Legyen méteres hó, gyerekzokogás, kuruczmozichizmus, de tajrét, azt tanulni kell. Tajretanulás mindenekelőtt!

Ha az évek során bárkinek bármilyen sajléja lesz, én mindig a rendelkezésükre fogok állni. A jidiskájtot, a hohmet, a széhelt és minden, ebből folyó tevékenységet támogatni fogok.

A ségecokat, az ázesz pónemeket és a pase jiszróélokot ebből a zsinagógából kitiltom. Egyenesen chérem alá helyezem őket, mint az ortodoxok az orgonát. A hücpék tevékenységét pedig korlátozni fogom, esetleg tartani fogunk ún. hücpenapokat, amikor majd összejön az összes hücpé, és kiélhetik hücpeségüket egy délutáni forró tea és kakaós kalács mellett.

És még valamit a programomból. A legcsekélyebb gánvenolást sem fogom eltűnni. A genefokat pedig Din Tajre elé állítatom.

Tudjátok, mit szeretnék ebben a süilben sokat látni a jövőben? Minjent, ciceszt, táleszt, sálesüdeszt és hüpét. Szeretném, ha sádhenek lepnék el templomunkat, hogy ebből aztán végül is sok-sok brisz kerekedjen majd ki. Ehhez már jó előre mazel tov.

Ti biztos elvárjátok, hogy én azt tegyem, amit az előzőekben ígértem, és olyan legyek, amilyen eddig is voltam. De nekem is vannak elvárásaim felétek.

Az a határozott kívánságom, hogy a jövőben sokat dávenoljatok és még többet snoderoljatok, dávenolás közben pedig keveset smúzoljatok és kolecoljatok, kevesebbet, mint eddig. Azt is akarom, hogy egyre kevesebb amhoorec legyen körünkben, és egyre több cádik és bálcstüve.

De jogosan kérdezhetitek, mi a tervem a mösüge és a böhéme hittestvéreinkkel kapcsolatban. Hiszen ha körülnézünk, itt is találhatunk közülük jó néhányat, mint minden más kilében. Erre az a válaszom, hogy ezt el kell viselnünk. Mert mondjuk a statisztika szerint minden tíz baldóverből egy a böhéme vagy a mösüge. Nu, zágschon. Ez ászóre %. Még elviselhető!

De most már dájénü, el kell búcsúznom tőletek, mert megyek még néhány micvét tenni itt a környékünkön. De ti maradjatok csak itt, és zingecoljatok zmireshokat.

Már most jó előre kívánok mindenkinek e git jört, e git jantevot, e git sábeszt, e git wochot, sono tajvót. Sok-sok micvét tegyetek egész évben, de ne kövessetek el semmiféle nőyeret, és tiszteljétek a cádikokat.

És akkor befejezésül: Bleibt gezind. Löchájim, és Ám Jiszróél chájl!

Ungár Richárd

Lábjegyzet. Aki érti, érti. Aki nem érti, az forduljon olyanhoz, aki érti. A szerk.

„Csodákat nem ígérhetek, csak kitartó munkát”

Interjú a Hegedűs új elnökével

A Hegedűs Gyula utcai körzetet több mint tíz évig vezető *Zoltai Gusztáv* nemzetközi kötelezettségei miatt lemondott posztjáról. *Egri Oszkár* ügyvédt választották a kile elnökévé, aki könnyen és jól eligazodik a zsidó közéletben, nehéz neki újat mondani és mutatni, mivel évek óta a Mazsihisz Jogi Osztályának vezetőjeként dolgozik. A középkorú, gyors észjárású és igen jó kedélyű „Egri doktorral” a körzet jelenéről és lehetőségeiről beszélgettünk.

– Közel tíz éve járok a Hegedűs Gyula utcai körzetbe. Az elején kicsit furcsa, szokatlan volt a szigorú hagyományörzés és a szinte ortodox jellegű rituálé. Ahogy telt-múlt az idő, és egyre jobban megismertem a csapatot, életem részévé váltak. Mint minden zsidó embernek, nekem is voltak konfliktusaim, de zsinagógát váltani még a nehéz időkben sem akartam... Öszintén szólva nem is tudtam volna, annyira kötődtem a körzethez. Sok helyen jártam, de igazán itt érzem jól magamat. Befogadtak, és én is egyre jobban megszerettem őket.

A Hegedűs Gyula utcai körzetben alaposan, a rituálé teljességére odafigyelve imádkozunk. Ezt a „szigor” azonban ellensúlyozza a hívek barátság, könnyedsége és természetessége: körzetünkben nem vallásilag liberális társaság jár, hanem józan felfogású középpolgárok. Ennek közel százéves

hagyománya van, amelyen nem szabad változtatni.

– *Hogyan kapcsolódott be a közösség életébe?*

– A kezdetekben *Lőwy Tamás* főrabbi úr vezetett be a vallás rejtelmeibe, aki nagyon precíz ismeri és tanítja a zsidó vallást, példamutatóan betartva szabályait.

– *Mielőtt a Hegedűsbe kezdett járni, milyen szerepet töltött be a vallás az életében?*

– Ismert történelmi okok miatt én már vallását nem tartó családban nőttem fel. Rengetegen voltunk így ezzel, aminek negatív hatását közösségeinkben mindmáig éreznem. Zsinagógáinkban nem vagyunk elegenden, pedig zsidó emberek szép számmal élnek Budapesten. Azt a korosztályt reprezentálom, amelynek tagjai úgy nőttek föl, hogy nem kaptak otthon nyíltan zsidó nevelést. Nincsenek meg a zsinagógában való eligazodáshoz szükséges alapjaik, és ezért félnek visszatérni a valláshoz. Félnék a kudarcától, hogy mit szól majd a többi ember, ha nem tudják követni az imákat, vagy helytelenül csinálnak valamit. Legnagyobb feladatunknak az ő megszólításukat tekintem.

– *Hogyan szeretné megszólítani a nem vallásos zsidóságot? Mit tud egy zsinagóga adni nekik?*

– Vissza kell nyúlni a gyökerekhez... Nosztalgizásna hallgatom idős híveink történeteit arról, hogy milyen volt a Csáky 60–70 éve. A múlt hangulatát

teljesen feltámasztani sajnos nem lehet, de minél többet vissza kell hozni belőle. A recept tehát már megvan, csak alkalmazni kell! Ennek első állomásaként meghitt, családias beszélgetéseket tervezek körzetünk volt rabbi-jaival. Első vendégünk *Schweitzer József* professzor úr volt, aki a környéken, és főként zsinagógáinkban nevelkedett. Zamatos és kiváló történetei vannak a hajdani zsidó világról és annak jellegzetes személyeiről. Nagyapja, *Hoffer Ármán*, Csáky utcai főrabbi volt, aki mellett rengeteget tanult.

Szeretném feléleszteni a „közösséget” mint klasszikus kategóriát, amely nagyon hiányzik elmagányosodó világunkban. A sikeres és élő közösség alapja, hogy számíthatunk egymásra, és jól érezzük magunkat együtt. Mindez nem lehet egyik napról a másikra létrehozni, csak apró lépésekkel és hosszú, kitartó munkával. Remélem, hogy sokan segítenek majd ebben. A siker és a közös munka nem beosztás vagy sarzsi kérdés, hanem a lelkesedés. Létrehozunk kiléni életéről egy naprakész honlapot, amely nemcsak híveinkhez, hanem minden érdeklődőhöz szól majd. Külföldi példákat is figyelembe szeretnék venni, például az internetes oktatás meghonosításával. Rengeteg a tennivaló, amelyek között prioritást élvezhet a nyelvtanítás fejlesztése. Sajnos ma csak nagyon kevesen értik a bibliai hébert és az ivritet. És ha a betűket ismerik is, sokan nincsenek tisztában azzal, hogy mit olvasnak. Ezen is felétlenül változtatnunk kell.

SZIP

(A teljes cikk a www.mazsihisz.hu/oldalon/olvasható/)

Tallózás egykori zsidó újságokban

A toponári zsidó banda

1.

„Csokonai Dorottyájában a farsangi bál muzsikusa nem cigányok, hanem zsidók” – így kezdi Izsák száraz fája című tanulmányát *Beke Ödön* a „Libanon”-ban, melynek fejlécén ez olvasható: „Az Országos Magyar Zsidó Múzeum Tudományos és Művészeti Egyesület tudományos és művészeti folyóirata”. A tartalomjegyzékben előfordulási sorrendben a következő nevek találhatók: *Szabolcsi Bence*, *Munkácsi Ernő*, *Grünvald Fülöp*, *Lőwy Lipót*, *Benschofszy Imre*, *Smuél József Agnon*, *Hahn István*, *Franz Werfel* és mások. A címlap alján egy libanoni cédrus stilizált képe látható, mellette pedig ez: VI. évfolyam, 4. szám, 1941.

„Megpendül egyszerre Izsák száraz fája,

Zengő szerszámmal kíséri bandája, Kellemes hangzások a szálát bétöltik, Az ifjú szíveket örömmel felköltik.”

Így ír Csokonai a Dorottyában, és nem fukarkodik azon táncok felsorolásával, melyekhez a zsidó banda játssza a talpalávalót: ánglus kontratánc, alla polacca, lengyel stájer, galoppa, straszburger, hanáktánc, valceres, mazurka, szabácsi, kozáktánc, és végül:

„Magyar! Ilyen adta vén Jezuzeussa!

Rárándítja Izsák pengő muzsikáját, S a palatinusznak elkezdti nótáját.”

A fentiekből láthatjuk, hogy a zsidó zenészek magyar és idegen muzsikában egyaránt járatosak voltak. Csokonai külön is megemlíti zenészeiről a Dorottyához készített jegyzetében: „A toponári zsidók nevezetes muzsikuskok Toponár nevű mezővárosában Somogy vármegyének, mely a tekintetes Festetics famíliájának uradalma, s Kaposvártól nem messze esik.”

Katona Lajos néprajzkutató Néprajzi adalékok Csokonai munkáiban című tanulmányában, mely az Etnographia című lap 1899. X. évfolyam 163. számában jelent meg, Csokonai műveinek 1813-as bécsi kiadását alapul véve, életművéből zsidó néprajzi adalékokat idéz. A költő kéziratban megmaradt *Cultura* című színművében szintén megemlíti a toponári zsidókat. Ábrahám zsidó meghívja Tisztes úr Firkász nevű szekretáriusát unokaöccse lakodalmára: „Itt lesznek a Thopünári Thopünoriak, mondhatom, szép muzsika lesz” (Harsányi-Gulyás kiadás, 3:354.). Más forrásból: „Toponáron laknak a legjobb muzsikuskok egész Somogy megyében.” Csokonai színművében Ábrahám szerint a keszthelyi zsidó muzsikuskok még a toponáriaknál is különbek, legalábbis szebben fogják a hegedűt: „no így fogja a hegedűt (mutatja neki a zsidó), a thopünári zsidók is így fogják, a kesztheliek még szebben”.

Ezek a zsidó bandák országos híre tettek szert. Korabeli újságok és folyóiratok foglalkoztak velük, talán úgy is mondhatnánk, hogy figyelemmel kísérték pályafutásukat. Fellépéseik eseményszámba mentek. „A Magyar tánc muzsikát Hazánkban leginkább Czigányok gyakorolták; de nagyon több példánk, hogy Magyarok, sőt Zsidók is bandákat állítottak. Tudomra híresek voltak a Galántai és a Gátsi cigánybandák, és a Toponári Zsidók, valamint Gróf Rédeinek Bandája is” (Hasznos Múltak. 1823. I. évfolyam 92. szám.). „Zsidóink is kezdik már a muzsika tanulást. A Pozsoni sérházakban, s egyébkül igen gyakran muzsikálnak. Somogyban a Toponári Zsidók régtől fogva híres muzsikuskok voltak.” (Róthkrepf, későbbi nevén *Márai Gábor*: Első töldelek a Magyar Muzsika történetéhez. Tudományos Gyűjtemény. 1830. IV. évfolyam 38. szám.)

Vahott Imre visszaemlékezéseiben így ír a zsidó muzsikuskokról: „Hogy nem csak cigányból, de a zsidóból is válhat jeles magyar muzsikus, azt többek között a mi jó öreg Rózsavölgyink, a mi szintén keleti fajtából származott Márkus bácsink bizonyítja be leginkább!” (Budapest. 1881. 374. 1.).

Rosental Mordchele fia, Márk, apjától örökölte tehetségét, aki a 19. század első negyedében a bonyhádi zsidó banda primása volt. *Rózsavölgyi Márknak* hatalmas szerepe volt a magyar csárdás és verbunkos zene kialakításában. Az első tudatosan megkomponált csárdások és verbunkosok az ő nevéhez fűződnek. Petőfi atyai barátjaként tisztelte. *Rózsavölgyi* halálára című költeményében így ír:

„Ébredt föl vén muzsikus, vén barátom,
Hadd búsuljunk, lelkesedjünk nótádon!
Olyan istenigazában tudtad te,
Hogy hol fekszik a magyarnak szíve,
A magyarnak szíve.”

Azon a végtelenül hosszú úton, mely Dávid hárfájától a modern klezmerzenekarok kialakulásáig vezet, a Kelet-Európában a 18. és a 19. században lejátszódo események döntő jelentőségűek. Nem kétséges, hogy a chászdizmus zsidó lelket gyógyító, építő, regeneráló mozgalomának fontos szerep jutott ebben a folyamatban, melynek életető eleme a szeretet volt. „A három kör, amelyen a cáddik szeretete megvalósul, – a segítséget keresők oda- és visszaözönlő tömege, a tér- és életkapcsolatba fonódott gyülekezet, a tanítványok erős lélekgyűrűje – mutatja azokat az erőket, amelyekből a haszid-mozgalom vitalitása épült” (*Martin Buber*: A haszid-mozgalom teste és lelke. Pfeiffer Izsák fordítása).

A chászdizmus lényegét legegyszerűbben talán az a kis történet mutatja, mely a neszhizsi rabbinál vendégségben lévő *Zusjájáról*, a csodálatos cáddikról és magidról szól. „A rabbi éjfél után zajt hallott a vendég szobájából, odalépett az ajtóhoz és fülelt – írja Buber. – Hallja ám, hogy Zuszja fel- és alá járkál a szobában és beszél: Világok Ura, lásd én szeretlek, de ugyan mit tehetek a kedvedre, hiszen nem tudok semmit? – Szaladgál fel-alá a szobában, végül megáll, mintha elgondolkodnék, majd megszólal: Ej, hisz tudok én fütyülni! Majd elfütyülök neked valamit. – És amikor fütyülni kezdett, nagyon megijedt a neszhizsi rabbi” (Pfeiffer Izsák fordítása). Fütyült, dúdolt, hümmögött, és talán még dobolt is hozzá. Az a kis dallam elindult, talán szímfőniávé érett, talán zsol-tár lett belőle vagy szerelmes dal, klezmermuzsika. Isten szeretete művészet. A művészet Isten szeretete.

„A kállói rabbi *Ajzik Tajb* szívesen énekelt szerelmi dalokat, melyek mindegyike a szerelmesek elválását és a távollévők vágyakozását örökítette meg, főleg olyanokat, amelyeket még a gulyásoktól hallott, hiszen hét éves koráig libapásztorokodott. A dalokhoz nem kívánt semmit hozzátoldani, inkább ősi értelmüket kívánta visszaállítani, ami a pásztoroknál elhalványodott. Hiszen minden szeretet alapja az Örök-kevaló, áldassék, és Izrael közti szeretet, minden szerelem titokban erre a szerelemre utal, és ebben találja meg tökéletesülését” (Martin Buber: Egy sikertelen Széder este. *Ács Gábor* fordítása).

Ezek a muzsikuskok voltak egész Európában a klezmer néven ismert zsidó zenészek. A szó eredeti héber alakja k'lé zemer (jelentése: hangszer). Így nevezték magát a zenekart, sőt annak tagjait is. Egy ilyen klezmerzenekar legalább egy hegedűsből, egy nagybőgősből, egy cimbalmosból és egy fuvolásból állott. Gazdagabb társasági összejöveteleken nyolc vagy még több tagja is volt a zenekarnak. Gyakran zsinagógáinkban is szerepeltek örömmünnepeken, szimchá török, pürimkor, chanukkakor vagy hásnán rabbákor, a sátoros ünnep hetedik napján. Jó híruk volt a keresztény családok között is. A 18. és 19. századbéli klezmerzenekarok az ország legjobb zenekari közé tartoztak.

(folytatjuk)

Magén István

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

65 éve szabadult fel Auschwitz

Lech Kaczyński lengyel államfő meghívta *Dmitrij Medvegyev* orosz elnököt az auschwitzi haláltábor felszabadításának 65. évfordulójára alkalmából rendezett ünnepekre, amelyen részt vesz *Jerzy Buzek*, az Európai Parlament elnöke és a brüsszeli törvényhozás számos tagja. Népes delegáció érkezik Izraelből és más országokból is a megemlékezésre. Mintegy 1,1 millió embert öltek meg a nácik a végső megoldás utolsó állomásán, akiknek a többsége zsidó volt. Nagyon sok lengyel, szovjet, cigány és más nemzetiségű személy is található az auschwitz-birkenauai koncentrációs tábor áldozatai között.

Izraeli segítség Haitinak

Az izraeli kormány és a Vörös Dávid Csillag szervezet két Boeing 747-es géppel kétszáz személyt és egy mozgó kórházat küldött a földrengés sújtotta Haitiba. A szakemberek között 40 orvos, 24 ápolónő és egy speciális mentőegység található. Az 500 beteg ellátására alkalmas tábori kórházban intenzív osztály, műtők, röntgenberendezés, gyógyszerár és más részlegek működnek. A segítségnyújtást *Amos Radian*, a Dominikai Köztársaságba akkreditált izraeli nagykövet koordinálja, aki Port-au-Prince-be, Haiti fővárosába is útazott.

Amos Oz lesz a könyvfesztivál vendége

Izraeli könyvkiadása, kortárs irodalma és kultúrája lesz a díszvendége az idei, XVII. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválnak, amelyet április 22. és 25. között a Millenárison rendeznek. A díszvendég író a világhírű *Amos Oz* lesz, aki a főpolgármestertől átveheti a hagyományos Budapest Nagydíjat. A fesztivál alkalmából jelenik meg magyarul a szerző *Élet és halál* című könyve, melyet eredetileg 2007-ben adtak ki. Tavaly, a diplomáciai kapcsolatok újrafelvételenek huszadik évfordulójára alkalmából, Magyarország volt a Jeruzsálemi Könyvvásár díszvendége.

Zsinagógarongálás

Ismeretlen tettesek néhány hét alatt kétszer hatoltak be a Kréta szigetén lévő Hania (Chania) város zsinagógájába, ahol megrongálták a mennyezet faburkolatát, a számítógépeket, és feldúlták a 2500 kötetes könyvtárat. A kár értéke 46 000 USD. Az 1990-ben helyreállított épület jelenleg múzeumként működik, ahol az egykori krétai zsidó közösség emlékei láthatók. A német megszállók a szigeten élő mintegy 300 hittestvérünket 1944-ben hajóval akarták deportálni, de az egy torpedótalálat következtében utasaival együtt elsüllyedt.

Bagdad visszakéri a zsidó levéltár anyagát

A bagdadi hatóságok azt kérték az USA kormányától, hogy a háború során, 1993-ban az Egyesült Államokba vitt Iraki Zsidó Levéltár anyagát szolgáltatásuk vissza, mert az ország kulturális történetének. Az archívum képeket, tóratekerceket, egy 1568-ban kiadott vallási könyvet, valamint számos arab és angol nyelvű iratot tartalmaz. Több zsidó szervezet ellenzi a dokumentumok visszaadását, mert Irakban már nem élnek zsidók. Hittestvéreink többsége az ötvenes és a hatvanas években elmenekült az országból. *Szaddám Huszejn* 1969-ben történt hatalomátvétele után a megmaradt zsidók egy részét megkínózták és kivégezték. A titkosrendőrség a hitközségek dokumentációját és könyveit elrabolta.

kovács

MEGHÍVÓ

Az újpesti körzet nevében szeretettel és tisztelettel meghívjuk Önt és b. családját

MŰSOROS PÜRIMI ÜNNEPÉLYRE

2010. február 28-án, vasárnap, délután 17 órára hitközségünk dísztermébe.

Műsor:

1. Ének (Szilágyi Gábor kántor)
 2. Ünnepi beszéd (Szerdócz J. Ervin rabbi helyettes)
 3. Klezmer Band (Balog József vezetésével)
- Utána: szendvicsek, üdítők, sütemények.

Vidám pürimot kívánunk!

Máté György Szerdócz J. Ervin
elnök rabbi helyettes

Cím: IV. Berzeviczy u. 8.
Megközelíthető: a 3-as metró Újpest-Városkapu megállójától gyalog

Gázszerelés

- Gázberendezések, gázvezeték új szerelési hatósági engedéllyel
 - Időszaki kötelező ellenőrzése (2008. XL. tv. 89. § [6])
 - Vízórszerelés
 - Fűtőszerszerelés, fűrdőszoba-felújítás
- FRANK** 1063 Budapest, Szív u. 28.
Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Hittanoktatás a Hegedűsben (XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.) minden csütörtök este fél hétkor. 06-20-311-9402.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbitezület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermeknek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbitezulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Kereskedő és becsüls ügynőskég hagyatékot, gyűjteményt ad-vesz. Tel.: 06-30-928-7792.

Könyvnyomatás, füzetkészítés, színes nyomtatás, plakátnyomatás. Messinger: 06-20-934-9523.

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Tóratekercsek, tfilinek és mezüzek számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusálemi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gázkészülék-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

Pöttyös bögréjétől a hagyatékáig felvásárolom, szemetét elszállítatom, lakását utána összetakarítom. Harsányi Ildikó, 06-30-209-3463.

GYŰJTŐ VÁSÁROLJA magyar nemes festők műveit: Berkes Antal, Czöbel Béla, Deák-Ebner Lajos, Kádár Béla, Lotz Károly, Márfy Ödön, Molnár C. Pál, Scheiber Hugó, Szónyi István, Vörös Géza stb. 06-20-476-7144.

24 m²-es üzlethelyiség kiadó a VII. ker., Síp utcában, hosszú távra. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5568 telefonon.

Vígszínházhoz közel turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

Újlipótvárosban, Pannónia utcában 36 m²-es, egyszobás, loggiás, emeleti lakás rendezett, liftes házban 10,4 millió Ft-ért tulajdonostól eladó. 06-20-383-7929.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

49 éves hölgy háztartásvezetést, bármilyen munkát vállal külföldön. 00-36-30-213-2972.

Fiatalember bármilyen ház körüli munkát vállal jogosítvánnyal, kevés angol-

nyelv-tudással, külföldön is. 00-36-70-382-9009.

Középkorú hölgy németnyelv-tudással háztartásvezetést (kóser is), idősgondozást vállal bentlakással, külföldön is, referenciákkal. 00-36-30-237-4859.

KEZDD A TAVASZT IZRAELBEN! ÖNKÉNTES MUNKA IZRAELBEN 2010. MÁRCIUS 8-28-IG! Fizetendő: csak repülőjegy! Érdeklődni: +36-20-233-8454 vagy lljano@freemail.hu

Nagyszüleim, dédszüleim áldott emlékére alapítandó emlékműzeumba kiállítás, oktatás, a zsidóság kultúrájának megőrzése céljából várom családi emlékek (képek, dokumentumok, kegytárgyak) felajánlását. Ezúton is köszönöm az eddigi adományokat. A kiállítás várható ideje tavasszal lesz. Rosenfeld Dániel, 1074 Bp., Alsóerdősor u. 22. 06-70-562-8244, 06-1-352-9153.

GYŰJTŐ vásárol magas áron: ezüstdíszeket, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcaikat, gyümölcstálcaikat, evőeszköz-készletet (hiányosat is), zsidó kegytárgyakat stb. 06-20-476-7144.

Eladó licites eljárással, részben lakottan, a Pápa, Petőfi Sándor u. 17. szám alatti, 454 m² nagyságú ingatlan. Az ingatlanon őt, részben lakott, igen rossz állapotú lakás található. A lakások és az ingatlan jelentős felújításra szorulnak. Induló licit-

ár: 7 410 000 Ft. Érdeklődni: 413-5515, munkaidőben 11.00 óráig.

KASTÉLYOK BEREDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű és kisebb festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT**, 12 személyes evőeszköz-készletet, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcaikat stb. Kovács Margit és Gorka kerámiáit, herendi, meiseni, Zsolnay porcelánokat, régi álló-, fal- és asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekreteret, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa- és márványszobrokat veszek. (Hibásakat is.) Teljes hagyatékért első vevőként a legmagasabb árat fizetem. **KÉSZPÉNZBEN.** Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: I. KER., BATTHYÁNY U. 10.** (Mária térmél). **TEL.: 201-6188, 06-20-323-4104.** E-mail: kastelyberendezese@t-online.hu

Nyugdíjas ápolónő idősgondozást vállal. 06-30-659-6878.

Leinformálható, megbízható, 40 éves férfi heti 1-2 alkalommal főzést és takarítást vállal. 06-1-403-4951, 06-30-647-2969.

HÁZASSÁG

18 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi11@vivamail.hu

16. zsoltár

Volt egyszer egy színház...

A film alkotói megkíséreltek feldolgozni egy mindaddig még filmre nem vitt történetet, a második világháború kitérése után mintegy egy hónappal útjára indult „Láthatatlan színház” történetét.

A „Láthatatlan színház” a magyar színháztörténet egyik legsajátosabb vállalkozásaként, mint a zsidó színházművészek és a zsidó közönség színháza működött 1939. november 11-től a németek bejöveteleig, 1944. március 19-ig Budapesten, a Wesselényi utcai Goldmark Tereben. A 42 perces filmben szerepel az a két interjú is, amelyeket a társulat két, még életben lévő tagjával sikerült elkészíteni.

A 16. zsoltárt a film zenei aláfestéseként a Dohány utcai zsinagóga főkantora, *Fekete László* énekl.

Haraszi György történész tárja fel a filmben a zsidótörvények megalkotásának körülményeit. A törvények hatályba lépésével leparancsolták a színpadokról a zsidó származású művészeket, rendezőket, énekeseket, akik az OMIKE keretén belül, *Ribáry Géza* ügyvéd vezetésével hozták létre azt a színházat, amely a háború sötét időszakában mintegy 400 tagjával, évi körülbelül 250 előadásával reményt adott a túléléshez.

A filmet *Lakatos Iván* rendezte, a forgatókönyv *Palotás Katalin* munkája. Lakatos Iván a Krónika Filmalapítvány vezetője, ez az alapítvány az egykori filmgyár hivatásos tudományos-ismeretterjesztő stúdiójának utódaként jött létre 1990-ben.

A film elkészültét a Magyar Mozgókép Alapítvány tette lehetővé. A filmről készült DVD 2000 Ft + áfa áron megrendelhető az alapítvány e-mail címén: kronika.lakatos@chello.hu és a 789-7507 telefonszámon.

Palotás Katalin, a budapesti Reader's Digest szerkesztőségének munkatársa három éve egy baráti társaságban hallott először az „üldözöttek színházáról”. *Palotás azelőtt francia-magyar drámatörténettel is foglalkozott. Kutatni kezdte a méltatlanul elfelejtett zsidó színpad történetét. Kiderült, néhányan még élnek az egykori társulattól. Akkor vetődött fel, hogy visszaemlékezéseiket filmben kellene megörökíteni.*

A Krónika Alkotóközösség és Filmalapítvány vezetője, *Lakatos Iván* rendező vállalta a forgatást. A filmet a Magyar Mozgókép Közalapítvány és az NKA támogatta. De mire a pénz összegyűlt, az „utolsó tanúk” közül már csak ketten maradtak.

– Az ő megszólaltatásukkal és eredeti dokumentumokkal szerettünk volna emléket állítani a színháznak. Háborús viszonyok között is volt bennük erő, hogy a közönséggel megpróbálják elfelejtetni a borzalmakat. A művészi elhivatottság és összetartás példaképei ők – mondta az Új Életnek *Palotás Katalin* forgatókönyvíró.

A „16. zsoltár – Volt egyszer egy színház” című dokumentumfilmet a Spinoza Házban vetítették januárban. De bemutatták a 41. Magyar Filmszemlén is.

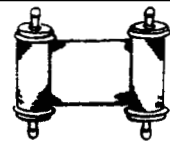
Keresse a hírlap árusoknál és az Inmedio Relay boltokban!

PÖNEM magazin

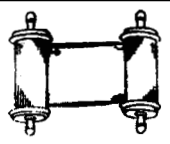
Előfizetés: 225 Ft

Pónem, 1242 Bp., Pf: 294, email: ponem@freemail.hu

VINCZE LILLA

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Febr. 19.	Szombat reggel Febr. 20.	Péntek este Febr. 26.	Szombat reggel Febr. 27.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.00	9.30	17.15	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.10	9.00	17.20	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfaluvaros u. 4.	17.00	8.00	17.10	8.00
Rabbiképző-ORZSE				
(Bércsocs u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	17.00	8.00	17.10	8.00
Alma u. 2.	17.00	8.00	17.10	8.00
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	17.00	7.30	17.10	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Kazinczy Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Dessseffy u. 23.	17.00	9.00	17.10	8.00
Teleki tér 22. (széftár)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Dózsa Gy. út 4.)	17.00	8.00	17.10	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.45	8.00	16.50	8.00
Pécs (Füredi u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	
NAPTÁR				
Február 19. péntek	Ádár 5.			
Február 20. szombat	Ádár 6.			
Február 21. vasárnap	Ádár 7.			
Február 25. csütörtök	Ádár 11.			
Február 26. péntek	Ádár 12.			
Február 27. szombat	Ádár 13.			
Február 28. vasárnap	Ádár 14.			
		Gyertyagyújtás: 4.54		
		Szombat kimenetel: 6.01		
		Zájin ádár		
		Eszter böjtje		
		Gyertyagyújtás: 5.05		
		Szombat kimenetel: 6.11		
		megj. laovlás		
		Pürim		

Hírek, események röviden

– Az Újpesti Szeretetotthon a 2009. évben 500 000 Ft támogatást nyert a Mazsöktől a Gyógyszerköltségekhez való hozzájárulásként.

– A **Mauthauseni Táborcsoport** 2010. február 18-án, 14 órakor tartja következő taggyűlését a VII., Síp u. 12. alatti Díszteremben. Várjuk tagjainkat és családtagjaikat.

– **Adományok.** Szeged László 40 ezer Ft-ot, dr. Glück Zoltánné 10 ezer Ft-ot küldött a Szeretkórház betegeinek.

– **Izraeli utazás.** 2010. május 9-16-ig (vasárnaptól vasárnapig) a Bálint Ház nyugdíjas klubja, a Sálom Klub 8 nap 7 éjszakára, félpanziós ellátással, 3, ill. 4 csillagos szállodai elhelyezéssel, izraeli körutazást szervez, a legkedvezőbb áron! A programban szerepel több ismert város meglátogatása: Tel-Aviv, Jaffó, Cfat, Haifa, Jeruzsálem, Kurnán, Eilat. Szállás Tiberiásban 3 éjszaka, Jeruzsálemben 2 éjszaka, Eilatban 2 éjszaka. Részletes információért kereshetnek e-mailben:

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója

1%-ával

a ma már igen idős Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockáztatásával zsidó üldözötteket mentettek meg.

Igaz Emberekért Alapítvány. Adószám: 18040094-1-42.

Kérjük, hogy lehetősége szerint külön adománnyal is fejezze ki halálját a Jad Vasem-kitüntetettek iránt, a veszkorszakban keveseknél tapasztalt kimagasló emberségükért. Csekk napközben igényelhető a 341-1261 telefonszámon.

repper.rita@balinthal.hu vagy telefonon: 311-9214.

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10-18 óra között. Telefon: (1) 455-33-33. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

Halálozások

Régi barátunktól, a Magyar Izraelita Kézmű- és Földművelési Egyesület tancosonthonának volt növendékétől kell fájdalommal búcsút vennünk. 82 éves korában elhunyt *Rechnitzer György*, egykori szabó tanoncúrunk. Mindig segítőkész, küzdelmes életének utolsó idejében is nagy odaadással vett részt otthonunk emlékének gondozásában. Osztovva a család gyászában, örizzük barátunk emlékét. MIKÉFE BARÁTI KÖR. (x)

Nagy veszteség érte a Szombathelyi Zsidó Hitközséget. Egy héten belül két tisztelt, szeretett, közösségünkért sokat tevő hittestvérünket veszítettük el. *Benedek Mihály*, Misi bácsi (87) humorával, kedvességével mindnyájunk egyik kedvence volt, Budapestre költözése után is tartotta a kapcsolatot hitközségünkkel. *Lakatos János*, Hanzai bácsi (88) éveig hitközségünk szeretett vezetője, majd örökös tiszteletbeli elnöke volt, betegségeig állandó résztvevője a kile életének. A gyászoló családokkal együtt érünk, Misi bácsi és Hanzai bácsi emlékét örökre megörizzük.

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelevélhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)
Tel./fax: (1) 331-5743

E-mail: frank1063@t-online.hu
Munkadíjból 5% kedvezmény!

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószervező:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomtatás:

VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

KÁNTOR VOLTAM ÉSZAKON

Veszekedés a maradékért

A többszörösen is kivézetett lengyel zsidóság utolsó megmaradottjai jöttek el a zsinagógába. Idős, fizikailag és mentálisan is beteg emberek. Nem véletlenül voltak ilyenek. A holokauszt által legjobban sújtott európai közösségtől két évtized múlva ismét emberáldozatot követelt a történelem. A 67-es izraeli „agressziót” követően Gomulkák a legalacsonyabb vezetői beosztástól a legmag-

Varsó 2.

én, aki a legvidékebb barakkból jöttem...

Az üzletek előtt kígyózó sorok, a „hústalan hétfők” – ez volt a hivatalos neve, a hét többi napján pedig... csak úgy nem volt hús. Akkor járta a vicc, hogy bemegegy a vevő a húsbólta, és megkérdezi: uram, pacal van? Nincs! Hát karaj? Nincs! Hát bélszín? Nincs! Hát szalámi? Nincs! A vevő már indul

va – igaz, itt rövidebbek voltak a sorok. A leghosszabbak a cipőért álltak, amiket mindig „még csak vártak”. Amikor megjött az áru, csak úgy, mindenféle felpróbálás nélkül vitték, mint a cukrot. Ez utóbbi mondás csak a közhely-kategóriából származik, mert az sem igen volt.

A kóser konyha, ha nem is zavartalanul, de üzemelt, a hitközség egy igen lepusztult, szegénységtől átítatott emeletén. Amikor beléptünk „nyitó ebédünkre”, döbbenetes volt a látvány. Hangos viták, veszekedések látszóttak-hallatszóttak, de ekkor még nem tudtuk, miért. Annak rendje-módja szerint beálltunk a sorba, megkaptuk a kaporral (az mindig volt) ízesített krumpliadagunkat valamilyen gombóc külsejű fasírtfélével, és leültünk egy nagyobb asztalhoz. Tële volt az étkező. Amikor végeztünk, a maradékot hátrahagyva indultunk kifelé, de közben hangos szóváltásra lettünk figyelmesek. Visszafordultunk, s elállt a lélegzetünk. A tányérronkon hagyott pár szem krumpliért hárman rángatták egymást, és a hivatalos szótárakban ritkán fellelhető szavakkal illették a másikat.

Meg kell jegyezni, hogy nem is rosszul öltözött, a mi hajléktalanjainkhoz hasonló embereket láttunk. Szomorú látvány volt. Sőérit jiszraél – a legnagyobb zsidó közösség maradéka a maradékért veszekedett...

Hozzánk küldött rabbint/kántort az Állami Egyháziügyi Hivatal a rabbi- és kántorhiánnyal küzdő Magyarországról. Erről az a történet jut eszembe, midőn az ötvenes években az egykori NDK üzleteiben magyar vajart árultak „Magyarország feleslege” felirattal...

A Zsidó Színház

Nálunk akkoriban az volt a hivatalos álláspont: itt vallásszabadság van! Ott ez nem működött, mert nem voltak, akik élhettek volna vele. Maradt a „kultúraszabadság”. Ezt a zsidó színház volt hivatva képviselni, ezt még a legszigorúbb években is engedélyezték, és csak érdekességként jegyzem meg, hogy vezető művészei mindmáig ugyanazok, mint akkor.

Nagy izgalommal készültem a színházba, mert ez a műfaj nálunk ismeretlen volt. Ismerőseim biztosítottak róla, hogy mindent fogok érteni, mivel színkronológus leszek. A Dybukot adták aznap. Akik ismerik a darabot, tudják, nem egy könnyű nyelvezetű alkotás. Tehát fülhallgató fel, a színpadon jiddisül folyik a társalgás...

Na most... az a helyzet, hogy ún. alámondásos fordítás folyik. Egy férfihang abszolút szenttelen hangon közli: az ördögöt, ami megszállt téged, most kiűzöm belőled! Eközben a színpadon kulminál a dráma: egy szakállas, pajeszos szereplő a másik fölé hajol, és... úzi az ördögöt. Persze igencsak emelt hangon, ahogy az igazi drámához dukál. Az már viszont ténylegesen zavarónak bizonyult, amikor az alólvasó véletlenül kettőt lapozhatott, az ominózus ördög már hetedhét országon túl járt, de az ördögűző a színpadon még macacsul végezte nem könnyű munkáját.

Azóta többször voltam már ebben a színházban, zenés darabjaikkal otthon is, külföldön is sikert aratnak. Közben eltűntek a fülhallgatók, és lengyelül folyik az előadás. Pontosabban néhány darab igényelhető a pénztárban azoknak, akik nem tudnak lengyelül...

Hogy mennyire nem mindegy, milyen nyelven hallgatunk-nézzünk egy darabot, azt jól bizonyítja két példa is. A rabbiévekben egyik mesterem mesélte, hogy moszkvai kintlétekor elvitték a Hamletre. Ül, ül, hallgatja a számára idegen szöveget, míg a dráma csúcspontján felhangzik: Gámlet, igyi szudá! (Hamlet, gyere ide!). Dráma ide, dráma oda – elövette zsebkezdőjét, mert nem akarta, hogy lásák, kegyetlen röhejre fakadt.

Varsóban hasonló hangulat fogott el, amikor a közismert, tragikus hangulatú és szövegű Jiddise máme hangzott fel: Zydwowska matka.

Nem ugyanaz...

(folytatjuk)

Kardos Péter

Részlet a Steti c. darabból

sabbakig dolgozó zsidókat utcára tették, és ha akartak, ha nem, útlevelet kaptak, elmentek. Csak az öregek, a betegek és a mozgásképtelenekek maradtak, akiket a Joint vett szárnyai alá.

Ide érkeztem akkor; negyven évemmel fiatal sihederként járkáltam az emberronsok között. A kóser konyhán biztosítottak ellátást. Nagy dolog volt ez akkor (1976), amikor az ország éhezett, s amikor a szegénységnek minden formájával találkoztam.

is kifelé, amikor a boltos utána szól: de jó memóriája van az úrnak!

Mert ezt akkor is tudtak a lengyelek – magukon, a cöreszükön nevetni. Ebben is mások, mint mi...

A Dom Towarowy a főváros legnagyobb áruháza volt. A pultok telis-teli áruval. Apró szépséghiba, hogy ugyanazzal az áruval, azaz a textilosztályon hosszú métereken keresztül ugyanaz a színű, egyféle anyag. A gyümölcsrészeleg csak alma és szil-

Recept

Nemrégiben a Szeretkórházban voltam szokásos havi látogatásomon. Ilyenkor a nővérek segítségével megkeresem azokat a kis öregeket, akiknek nincs se hozzátartozójuk, se barátjuk, éppen ezért nagyon örülnék a néhány perces emberi szóhoz és vele a banánnak, narancsokhoz. Épp jól megérdemelt feketét ittam a kórház büféjében, amikor mellém sódródott történetünk hőse, egy megkopott eleganciájú idős úr. Ha arcszínéből nem is jöttem volna rá, a kezében tartott zárójelentés és recepthalom jelezte, hogy azokban a percekben kelt fel kórházi ágyából. Nemigen akart venni semmit, de enyhén remegő kezével gondosan úgy tartotta papírjait, hogy én el tudjam olvasni. Miközben kávémat szürcsöltem, rájöttem, hogy ismerem én ezt a típust. Ők azok a magányos emberek, akik képesek órákat ülni pályaudvaron, orvosi rendelő várójában, csupán azt lesve, kinek mesélhetnének bajairól, és kitől hallhatnának némi vigasztalót. Az ő vonatuk sosem indul, és bajukra nem az orvosi rendelőben van igazán gyógyszer. Kérdésemre, hogy hazafelé tart-e, ömleni kezdett belőle a szó. Tudja, uram, most csak 3 hetet töltöttem bent, nem először. Otthon estem össze, a háziorvos félt, hogy infarktus, nem akarta, hogy az ő kezei közt haljak meg, gyorsan hívta a mentőket. Nem is voltam magamnál, mikor megállapították más-hol, hogy ez csak egy roham volt, a második csöngetés. Amikor már meg tudtam mondani, hogy vagyok, átkértem magam ide. Tudja, az Amerikai úton nekem már leltári számom van, mióta a gyerekeim kivándoroltak, itt hoznak helyre mindig. Most is jó sok infúziót kaptam, meg most a záró mellé ezt a marék gyógyszert. De meg se kérdeztem, magának mi baja.

Én szégyeltem, hogy viszonylag egészséges vagyok, ezért nem beszéltem neki „karitatív” látogatásomról, de nem hazudtam abban, hogy magam is hipertóniával küszködök, elvégre ha közös bajunk van, van közös témánk is. Rögtön felcsillant a szeme, és megkérdezte, mit szedek. Elmondtam neki, hogy szívgyógyászom nemrég cserélte le újabb, modernebb szerte bogyóimat, még az előzőket be sem szedtem, de a tudomány halad. Ezen elgondolkodott, és azt mondta, hogy ő csak hallott ezekről a csodaszerekről, de olyan drágák, hogy nem is kéri orvosától a receptet, hisz kiváltani úgy-sincs pénze. Egy életet töltött el a katedrán matematikatanárként, és próbálta több generáció gyerekeinek bemutatni a számok szép világát. Máiig köpi Newton gravitációörvényét. Ma sajnálja, hogy már nincsenek diákjai. Itt halkan jegyeztem meg, hogy legalább nem őt verik meg. Bizony, nyugdíjából a rezsi, a legszéresebb kosztra és a legegyszerűbb medecínákra futja. És ekkor jött az ötletem. Megajánlottam neki, hogy amennyiben orvosa hozzájárul – és ezt kérdezze meg most rögtön –, szívesen oda-ado meg neki a jelentős mennyiségű külföldi vérnyomáscsökkentőt. Csak helyet foglalnak el. Kisvártatva ismét megjelent, és örömmel közölte, hogy tudja használni a gyógyszereimet, elkísérhet-e a lakásomig. Mikor elindultunk, erősen törte a fejét valamin. Egyszer kibökte. Mondja, uram! Hallottam, hogy a büfésnő magát szerkesztő úrnak szólítja, gondolom, újságíró. Egész úton azon gondolkodtam, hogyan háláljam meg a jószágát. Nem tudnék segíteni Önnek valami olyan cikkkel, amihez matematika kell? Vagy nincs korrepetálásra való középiskolás hozzátartozója?

Ezután én jöttem zavarba, hogy ez a tisztességben és bajokban megöregedett tanárember lelkiismereti problémát csinál abból, hogy elfogadjon tőlem néhány doboz kemikáliát. Már a házuk előtt jártam, mikor válaszolni tudtam. Az a helyzet, tanár úr, matematikai képletet nem tudok használni a cikkeimhez, a gyerekek már maga is diplomás, feleségem és én nyugdíjasok vagyunk, a fiam még nem dolgozik. De mondok valamit. Ha mindenáron meg akarja hálálni ezeket a bogyókat, gondolom, találkozunk még, akkor addigra csináljon egy képletet, melyben kiszámítja, hogy élhet meg három felnőt és egy nagy testű kutya kettőnek a nyugdíjából.

Spánn Gábor

Az Újpesti Szeretotthon félmillió támogatást nyert el a Mazsük pályázata. Az összeget a működési költségekre, valamint az intézmény kertjében található tűzfal renoválására fordították.

A 62 ÉVES IZRAEL!

Jom Haacmaut - Az Élet Menete program

2010. április 19–23-ig

Április 19., hétfő

- 08.00 Találkozó: Ferihegy 2/b
- 10.45 Indulás
- 14.55 Érkezés Tel-Aviv Ben Gurion repülőtérre
Transzfer Jeruzsálemba, az 5 csillagos Regency Hotelbe
- 16.30 Érkezés a hotelbe
- 18.00 Részvétel az Erev Jom Haacmauti utcabálon Jeruzsálem belvárosában, vacsora a hotelben

Április 20., kedd (Jom Haacmaut, Izrael születésnapja)

- 08.00 Reggeli
- 09.30 Délelőtti autóbussos városnézés Jeruzsálemben
- 12.00 Találkozó a többi 53 országból odaérkező Élet Menete csoporttal a polgármesteri hivatal előtti téren
- 12.30 Indul AZ ÉLET MENETE a SIRATÓFALHOZ, gyalogosan
- 14.00 Ünnepegy a Siratófalnál
- 16.30 A nemzetközi Élet Menete alapítvány JOM HAACMAUT FESZTIVÁLJÁN való részvétel és vacsora
- 23.00 Hotel

Április 21., szerda

- 07.00 Reggeli
- 08.00 Kirándulás a Holt-tengerhez, Massada megtekintése, fürdőzési lehetőség a tengerben
Visszautazás Jeruzsálemba
- 19.00 Vacsora

Április 22., csütörtök

- 08.00 Reggeli
- 09.30 Egész napos kirándulás autóbusszal, Haifa–Tel-Aviv–Yaffo megtekintése
· Haifa: Bahai-kert
· Tel-Aviv: Rabin tér, tengerparti sétány stb.
· Yaffo stb.
- 17.00 Transzfer a hotelba
- 19.00 Vacsora

Április 23., péntek

- Kora hajnali indulás a repülőtérre. Hidegsomagban reggeli
- 07.05 Indulás Budapestre
- 09.35 Érkezés: Ferihegy 2/b terminál

RÉSZVÉTELI FELTÉTELEK

A program ára 271 000 Ft/fő, kétágyas elhelyezés esetén

Egyágyas felár: 67 400 Ft/fő

Mivel az ünnepek miatt ez kiemelt időszak Izraelben, a légitársaság és a hotel is csak február 28-ig tudja tartani az ajánlatát ezen az áron.

Jelentkezési és befizetési határidő: 2010. február 26.

A biztosítást mindenki egyénileg intézi, de kötelező jelleggel kell kötnie az utazás időtartamára (erre az AVIV-irodában is van lehetőség).

A részvételi díj az alábbi szolgáltatásokat tartalmazza:

4 éjszaka szállást, félpanziós ellátást, a programban felsorolt kirándulásokat, transzfereket, autóbussos belföldi utazásokat, magyar nyelvű csoportvezetőt, repülőjegyet illetékekkel, Élet Menete nemzetközi regisztrációs díjat

Kedves érdeklődő barátaink!

A programokon való részvétel az utazás egész időtartama alatt mindenki számára kötelező!

Jelentkezés csak személyesen, az AVIV Travel irodájában

(1075 Budapest, Síp utca 12.) Radnóti Krisztinánál

Tel.: +36-1-343-0420, +36-1-462-0477